

ערכה חינוכית יום האחדות

צוות פיתוח תכנים:

שושי שפיגל, אילנה רבינוביץ, דנה פרידמן, יעל קופרשטוק, אורית צאירי, חגית לזר, מוריה שטרן, מימי פלצ'י, קובי שמואל

המשרד לשוויון
חברתי

משרד החינוך

תוכן עניינים

3	דבר שר החינוך
4	דבר מנכ"ל משרד החינוך
5	דבר ראש מינהל חברה ונוער מר חגי גרוס
6-15	בעין טובה ובלב פתוח על סדר היום - חמד"ת גליון מס' 155
16-17	הפכתי את יגוני לניגון חדש (מרים פרץ) על סדר היום - גליון מס' 156
18-20	פעילות המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים ליום האחדות תשע"ח
21-29	אחדות מתוך שונות - 4 פעילויות לחינוך היסודי כללי
30-39	"ואהבת לרעך כמוך זהו כלל גדול בתורה" בי"ס יסודיים חמד
40	עקרונות והמלצות להוראת הנושא לתלמידים עם צרכים מיוחדים

ירושלים, י"ד בסיוון תשע"ח
28 במאי 2018

דבר שר החינוך ליום האחדות תשע"ח

לא מכבר ציינו בלב נרגש שבעים שנה לתקומת עם ישראל בארצו. את חגיגות יום העצמאות השבעים להקמתה של מדינת ישראל חתם טקס חלוקת פרסי ישראל לאנשים אשר מקדישים את חייהם, כל אחד בדרכו, למען החברה הישראלית. הם – בכישרונם, במרצם ובתחושת השליחות שלהם פועלים ללא לאות כדי שישראל תמשיך להיות מקום שטוב לחיות בו. את הטקס חתמה מרים פרץ, כלת פרס ישראל למפעל חיים על "חיזוק הרוח היהודית-ישראלית":

"הייתי שמחה אם נצא כולנו לפגוש את הגיוון הזה, את האחרים. נכיר, נרגיש, נראה... נשמע את הצלילים השונים. גם אם יש בינינו תהומות נוכל לבנות מעליהם גשרים, אם רק נכיר בכך שרב המשותף בינינו על המפריד.

כולנו חפצי חיים, כולנו חפצי שלום, זה הבית של כולנו ואין בלעדיות של אהבת העם והמולדת לצד מסוים. כולנו רוצים לזכות לראות את נכדינו בונים כאן את ביתם, מטיילים בארץ בבטחה ונהנים מנופיה. כולנו מייחלים לחברת מופת ברוח חזון נביאי ישראל ומכוח זה כולנו נושאים באחריות לאופיו, לערכיו ולעתידו של הבית שלנו".

מילים אלה של מרים פרץ מהוות מצפן שמתווה את הדרך להמשך צמיחתנו והתפתחותנו בארץ הזו – יחד, מתוך תחושת אחריות משותפת לעתיד המדינה. מתוך הבנה שאף על פי שדעותינו שונות, שיש לנו חלומות שונים ואמונות שונות – אין לנו מקום אחר, זה הבית של כולנו. יחד נמשיך לצמוח ולהתפתח, יחד נעמוד מול אתגרים ומשוכות.

משרד החינוך פועל לאורך כל השנה לקידום האחדות, הלכידות והסובלנות בחברה הישראלית באמצעות מגוון תכניות, מיזמים ומסגרות פעולה שונות.

ביום האחדות תשע"ח חברנו למשרד לשיוויון חברתי מתוך הבנת חשיבותה המכרעת של האחדות לעתידנו ותפיסת אחריותנו המשותפת להעצמתה. יחד נעלה על נס את העשייה להגברת האחדות והלכידות – למען עתידנו ולמען עתידם של הדורות הבאים, כאן במדינת ישראל.

ברכות לזוכים בפרס ירושלים לאחדות ישראל ותודה מקרב לב בשם החברה הישראלית כולה למשפחת יפרח, למשפחת פרנקל ולמשפחת שער – אתם מהווים השראה יוצאת דופן לכולנו ומציירים בפועל את פניה היפות של ישראל.

נפתלי בנט
שר החינוך

ירושלים, י"ד בסיוון תשע"ח
28 במאי 2018
סימוכין: 2000-1110-2018-0413746

דבר מנכ"ל משרד החינוך ליום האחדות תשע"ח

ציון "יום האחדות" במערכת החינוך הוא מהלך חינוכי שנועד לטפח את האחדות ואת הסולידריות בחברה הישראלית, הן בפעילות ייחודית ביום עצמו, הן בפעילות חינוכית מתמשכת במהלך השנה. כמו כן היום מעלה על נס ארגונים ויחידים בארץ ובתפוצות, אשר תורמים בעשייתם לאחדות בחברה הישראלית ובעם. (מתוך חוזר מנכ"ל)

יום האחדות נולד מתוך הרצון לשמר ולבסס את תחושת האחדות הגדולה ששררה בחברה הישראלית לאחר חטיפת הנערים ומבצע "צוק איתן". אירועי קיץ 2014 הדגישו את הצורך בקירוב לבבות ובחיבור בין אוכלוסיות, מגזרים וקבוצות שונות, לצד מתן מענה חינוכי לביטויי גזענות ואלימות של מעטים כלפי מגזרים שונים בחברה הישראלית כל זאת כחלק מעיצוב דמות הבוגר.

במערכת החינוך ישנם זרמים שונים ומשרד החינוך שם לו למטרה לקרב בין הזרמים באמצעות פעילות מפגשים בברה הישראלית וחיים משותפים בערוץ הפורמאלי והבלתי פורמאלי.

יום האחדות יצוין השנה ביום רביעי, כ"ג בסיוון 6.6.2018, בפעילות חינוכית וחברתית בארץ ובתפוצות. יום האחדות יעמוד השנה בסימן - "יום אחד בשביל כולם" וזאת כחלק מתפיסת משרד החינוך לעידוד הכלת האחר וקבלת השונה. יום האחדות כולל, פעילות חינוכית ענפה בכל הארץ וביוזמות רבות במחוזות.

על כולנו מוטלת השליחות לטפח ולהעצים את תחושת האחדות בחברה הישראלית, לחנך לסובלנות ולקבלת השונה ולחזור לשיח ציבורי בו המחלוקות מנוהלות תוך כבוד הדדי, ללא התלהמות ואלימות מכל סוג שהוא. זוהי משימה לאומית העומדת לפתחנו וזו חובתנו וזכותנו לעשות ככל שבידינו להירתם להצלחתה.

ערכה חינוכית זאת שפיתחנו מוגשת לכם צוותי החינוך במוסדות על מנת לקדם שיח חינוכי בונה ומצמיח.

מנכ"ל משרד החינוך,

אייל שלמון

שמואל אבואב

רה' שבטי ישראל 34, ירושלים; 9510557 טל' 02-5602242 פקס 02-5602336 | E-mail: mankal@education.gov.il

شارع شبيطي يسرائيل 34, اورشليم-القدس, 9510557 هاتف 02-5602242 فاكس 02-5602336 | www.edu.gov.il

יום האחדות יצוין ביום רביעי, כ"ג בסיוון התשע"ח, 6.6.2018

יום האחדות נולד מתוך הרצון לשמר ולבסס את תחושת האחדות הגדולה ששררה בחברה הישראלית לאחר חטיפת הנערים ומבצע "צוק איתן", קיץ תשע"ד. אירועי אותו הקיץ הדגישו את הצורך בקירוב לבבות ובחיבור בין אוכלוסיות, מגזרים וקבוצות שונות, זאת לצד מתן מענה חינוכי לגילויי גזענות ואלימות של מעטים כלפי מגזרים שונים בחברה הישראלית.

ציון "יום האחדות" במערכת החינוך הוא מהלך חינוכי אשר נועד לטפח את תחושת האחדות והסולידריות בחברה הישראלית, בפעילות ייחודית במהלך היום ובטיפוח פעילות חינוכית מתמשכת במהלך השנה.

חגיגות השבעים למדינת ישראל מהוות הזדמנות להתבונן לאחור בשבעים שנות קיומה של המדינה, בכברת הדרך שעשינו עד כה, ולהביט קדימה אל אתגרי העתיד, תוך שאנו שואלים את עצמנו באיזו חברה ישראלית אנחנו רוצים לחיות בשבעים השנים הבאות. בקיץ תשע"ד, במאמר ב"ידיעות אחרונות", יצאו הנשיא לשעבר, שמעון פרס ז"ל, והנשיא הנוכחי ראובן ריבלין בקריאה משותפת להפסיק את האלימות וההסתה, לבחור באחדות – ולשים סוף לשפיכות הדמים.

"מדינת ישראל הדמוקרטית מקדשת את הזכות המוסרית לחיים ואת הזכות השווה להיות שונה... עלינו להבין שאין לנו דרך אחרת מלבד החיים המשותפים... זה הזמן לבחור בדרך המשותפת. זה הזמן למצוא את המאחד ולא המפלג. זה הזמן להאמין ביכולתנו לחיות כאן על האדמה הזאת. אין לנו אפשרות אחרת, אין לנו אפשרות אחרת... זה בידיים שלנו." (שמעון פרס וראובן ריבלין, "אנחנו נזעק בשמם", ידיעות אחרונות, ט' בתמוז תשע"ד, 7.7.2014)

בשנת השבעים למדינת ישראל מהדהדת ביתר שאת קריאת הנשיאים למצוא את המאחד ולא המפלג, בהבנה שאין לנו אפשרות אחרת. להביט יחד מתוך אחריות אל עבר העתיד ולהבין שהמשך צמיחתה והתפתחותה של המדינה תלוי ביכולת ובמוכנות של החברה הישראלית להכיל את השונות ולנהל את המחלוקות בסובלנות, תוך שמירה על שיח מכבד ולא מתלהם במרחב הציבורי.

"...כי ראש האובדן הוא הפירוד, וכלי המחזיק ברכה הוא השלום ואיחוד הלבבות" (רבי חיים בן עטר, "אור החיים", דברים, ל"ג ה')

בברכה,
חגי גרוס
מנהל מינהל חברה ונוער

שבעים שנה למדינת ישראל – יום האחדות תשע"ח "בעין טובה ובלב פתוח..."

על סדר היום – חמד"ת גליון מס' 155

"מציאות החיים שלנו פה תיקבע על ידי יחסינו עם השכנים בבניין, החברים בצבא, הסטודנטים בספסל הלימודים, שם תקרה האחדות. הערבות ההדדית, אהבת ישראל, הפסיפס – רק אם נמצא אדם שלא נראה כמונו ונביט עליו **בעין טובה ובלב פתוח**, רק כך נתקן." (דברי רחלי פרנקל בטקס הענקת פרס ירושלים לאחדות ישראל, 3.6.2015)

לאור תובנה זו, בשנת השבעים למדינת ישראל, נקדיש את הפעילות החינוכית ב"יום האחדות" להעמקת ההיכרות עם השונות החברתית, להבנת חשיבותה ולהבנת ערכו של המגוון התרבותי ליצירת הפסיפס של החברה הישראלית.

נזמין את התלמידים להיפגש עם ה"אחרים" שבסביבתם הקרובה. כך יוכלו לפגוש את ה"אחרים" ולשמוע את דברם ולא רק לדבר עליהם. ה"אחרים" נמצאים לידינו, צריך רק לפקוח את העיניים ולראות אותם. בכל רחוב ובכל שכונה, אפשר לפגוש אנשים בני עדות שונות ובעלי רקע דתי שונה. בכל קהילה יש אנשים בגילאים שונים, במצבים משפחתיים שונים ומאפיינים ייחודיים. אנו מאמינים כי מפגשים בלתי-אמצעיים ויוזמות קהילתיות להכרת ה"אחר" והשונה יהיו נדבך חשוב בבנייתה של חברה מכילה.

בדברים שנשא אורי בנקי (2017) לזכרה של בתו, שירה בנקי, הוא הדגיש את חשיבות הסובלנות: "פעמים רבות האחר הוא שונה: מלבושו אחר, הוא מרגיז, פרוץ מדי או חסוד מדי, מאמין אדוק או כופר בעיקר, פרימיטיבי וחשוך או פורק כל עול ובוטט בקודשי ישראל", והוסיף: "אבל המתנינות, הסובלנות והיכולת להכיל נבחנות מול מי ששונה מאתנו ולא מול הראי".

בשנת ה-70 למדינת ישראל, אתגרי העתיד ניצבים לפנינו. התמודדות עם שונות חברתית וחתירה להרחבת המכנים המשותפים יסייעו בבניית חברה שתהא מושתתת על ערכי הסובלנות, הפלורליזם והסולידריות החברתית.

מבוסס על גליון על סדר היום מס' 123, "מקום לכולם"

מטרות

- לחשוף את המשתתפים למגוון של שונות במרחב הכיתתי ובסביבתם הקרובה.
- להכיר בתרומתה של השונות לקהילה ולחברה.
- לעמוד על תרומת המפגש עם ה"אחר" לגיבוש הזהות האישית וליצירת תחושות שייכות ושותפות.
- לקדם התייחסות סובלנית ומכילה כלפי אחרים בכיתה ובקהילה.
- לעודד את המשתתפים לקדם תכניות משותפות לחיזוק השותפות והאחדות בחברה.

למנחה: לפניך שלוש פעילויות העוסקות במעגלי שונות שונים. מומלץ לקיימן ברצף בכמה מפגשים. לסיכום 3 הפעילויות המשתתפים יציעו יוזמות לתוכנית המכוונות ליצירת אחדות מתוך שונות

פעילות מספר 1

מקום בכיתה – שונות בכיתה

עזרים

נספח מס' 1: "מצא מישהו ש..." כמספר המשתתפים.
נספח מס' 2: "משהו ייחודי לי" כמספר המשתתפים.
כרטיס לדיון קבוצתי לכל חמישה משתתפים.

שלב א' – פתיחה

המנחה יחלק לכל משתתף שאלון "מצא מישהו ש..." (נספח מס' 1) ויבקש להסתובב בחופשיות בכיתה ולמלא את השאלון. מי שיסיים למלא יתיישב חזרה במעגל (אפשר להכריז גם על תחרות "מי מסיים ראשון" כדי להגביר את המתח ואת העניין).

עיבוד המשחק

- מה היה קל יותר למצוא – משתתפים הדומים לכם או השונים מכם?
- ספרו על משהו חדש שגיליתם על אחד המשתתפים בפעילות.

שלב ב' – קבוצתי

1. המנחה יחלק את המשתתפים באקראיות לקבוצות של חמישה משתתפים (רצוי להקפיד על קבוצות מגוונות). המנחה יערוך תחרות בין הקבוצות:
• **משימה ראשונה:** עליכם למצוא מכנה משותף לכל חברי הקבוצה, דבר אחד הדומה אצל כולם (פרט לחברותם בקבוצה זו ובכיתה זו). הקבוצה הראשונה שתמצא תזכה בנקודות.
• **משימה שנייה:** עליכם למצוא קטגוריה אחת שבה כל חברי הקבוצה שונים זה מזה (למשל: מאכל אהוב, צבע שער). הקבוצה הראשונה שתמצא תזכה בנקודות.
2. המנחה יחלק לכל משתתף דף אישי: "משהו ייחודי לי" (נספח 2).
כאשר המשתתפים יסיימו למלא את הדפים האישיים, המנחה יחלק לכל קבוצה כרטיס משימה קבוצתית.

כרטיס לדיון קבוצתי

ערכו סבב בקבוצה:

- עד כמה המאפיין הייחודי שבחרתם הוא מרכיב חשוב בזהות שלכם?
- האם המאפיין גורם לכם להתנהגות מסוימת? מהי?
- כיצד הסביבה שלכם, או החברה שאליה אתם משתייכים, מתייחסת למאפיין הייחודי שבו בחרתם?

שלב ג' – במליאה

דיווח הקבוצות

המנחה יערוך סבב בין הקבוצות, כל קבוצה תספר על הדיון הקבוצתי שערכה. המנחה יזמין מתנדבים לספר סיפור אישי על הייחוד שכתבו בכרטיסם.

שאלות לדיון

1. באילו תחומים מתבטאת השונות בין החברים בקבוצה? כגון: מראה חיצוני, תכונות אופי, יכולות וכישרונות, תחביבים, צרכים, שאיפות, תפיסות עולם, דעות ורצונות, מסורות ותרבויות, מקומות מגורים, מבנה המשפחה.

2. האם הקבוצה שלכם מאופיינת במכנה משותף רחב או בשונות רבה? נמקו.
3. מה עדיף בעיניכם – קבוצה שהמשתתפים בה דומים ברוב המאפיינים שלהם או קבוצה שבה רמת השונות גבוהה? האם תשובתכם תלויה בתחומים שבהם מתקיימת השונות? נמקו את תשובותיכם.
4. לדעתכם, במה תורמת השונות לקבוצה? (עושה אותה מגוונת ומעשירה) במה פוגעת השונות בקבוצה?
5. איך מתייחסים בקבוצה שלנו לשונות שבקבוצה? מה כדאי לשנות או לשפר ביחס זה? הציעו דרכים ויוזמות לשיפור.
6. לדעתכם, האם כדי שתהיה אחדות צריך להיות מכנה משותף רחב או שיכולה להיות אחדות גם בקבוצה שיש בה שונות רבה?
7. לדעתכם, מה אפשר לעשות כדי לחזק את תחושת השייכות ואת האחדות בכיתה?

נספח מס' 1

מצא מישהו ש...

- מצא מישהו שהמאכל האהוב עליו הוא המאכל האהוב גם עליך _____
- מצא מישהו ששונא את תכנית הטלוויזיה האהובה עליך _____
- מצא מישהו שמוצאם של אחד ההורים או הסבים שלו זהה למוצא מישהו במשפחתך _____
- מצא מישהו שהטעם שלו במוזיקה שונה לגמרי משלך _____
- מצא מישהו בעל תסרוקת שונה משלך _____
- מצא מישהו שאחד מבני משפחתו הקרובה נקרא בשם זהה לשם אחד מקרובי משפחתך _____
- מצא את זה שגר הכי רחוק ממך _____
- מצא מישהו שיש לו תכונת אופי דומה לשלך _____
- מצא מישהו שלדעתך ממש דומה לך _____
- מצא מישהו שלדעתך ממש שונה ממך _____

נספח מס' 2

"משהו ייחודי לי" משימה אישית

(הפעילות היא אישית, ולא תחויב לחשוף את מה שכתבת)

כתוב דבר אחד שלדעתך מייחד אותך משאר המשתתפים: _____

_____

ענה על השאלות:

1. האם הייחוד שכתבת נתון לבחירתך _____
2. האם הייחוד שבחרת ניתן לשינוי _____
3. מה היחס שלך ליחוד שכתבת? האם הייחוד הזה חיובי בעיניך או שלילי? תורם לך או מפריע לך? _____

פעילות מספר 2 לפקוח את העיניים – שונות בקהילה*

שלב א' – פתיחה במליאה

"האחרים" שסביבנו

לאחר עמידה על השונות בכיתה, המנחה יבקש מהמשתתפים לחשוב על דמות של "אחר" ולתאר אותה: מישהו בשכונה או ביישוב השונה מהם באחד או יותר ממאפיינים אלו: מעמד כלכלי-חברתי, צרכים מיוחדים ומוגבלויות, מוצא עדתי, צבע עור, השתייכות דתית (חילונים, דתיים, מסורתיים, חרדים), השתייכות לאומית (יהודים, ערבים, עובדים זרים).

המנחה יערוך סבב וכל משתתף יציג את "האחר" שבחר. המנחה ישאל:

- מדוע בחרתם "באחר" זה?
- באילו נסיבות פגשתם אותו? מה היא רמת ההיכרות שלכם אתו? (מפגש חד-פעמי, היכרות בשם, היכרות עם המשפחה, קשר אישי וכיו"ב).
- מה הייתם רוצים לדעת עליו או על אורח חייו שאינכם יודעים?

שלב ב' – קבוצתי

מיפוי השונות בסביבה הקרובה

המנחה יחלק את המשתתפים לקבוצות על פי מקום המגורים שלהם (כל מי שגר באותו רחוב, באותה שכונה, באותו אזור).

כל קבוצה תתבקש לתאר את האוכלוסייה בקהילה שבה הם גרים.

כל קבוצה תנהל דיון בשאלות שבכרטיס המשימה.

בשלב זה, אפשר להיעזר בפעילות "בואו נבנה יישוב".

כרטיס משימה

- מה מאפיין את התושבים בבניין, בשכונה או ביישוב שלכם?
- כיצד הייתם מאפיינים אוכלוסיית תושבים זו – הומוגנית (אחידה) או הטרוגנית (מגוונת)? מאילו בחינות?
- מהם היתרונות והחסרונות שבמאפייני הרכב האוכלוסייה שתיארתם? (למשל: תחושת שייכות, גיוון, עניין).
- האם יש נקודות מפגש בין הקבוצות השונות בקהילה? שתפו בסיפור אישי.
- להצגה במליאה, חשבו על רעיון למיזם שיאפשר השתתפות של הקבוצות השונות בקהילתכם ושיצור תחושות שייכות ואחדות. מה יהיה אופי המיזם? מי יהנה ממנו? מה כל אחד מחברי הקהילה יתרום למיזם?

שלב ג' – במליאה

המפגש עם ה"אחר" כהזדמנות

כל קבוצה תציג את הרכב האוכלוסייה בשכונה שלה ואת הרעיון למיזם משותף.

שאלות לדיון

- אם הייתם יכולים לבחור היכן לגור – באזור שבו אוכלוסייה מגוונת או באזור שבו

- אוכלוסייה אחידה יחסית – במה הייתם בוחרים? מדוע? העלו טיעונים לכאן ולכאן.
  - איך הייתם מגיבים אם היו מגיעים לגור בשכונה שלכם בני קבוצות שאינן מתגוררות שם היום (כגון: ערבים, חרדים, בעלי מוגבלויות, עובדים זרים וכדומה)?
  - אם התגובה שלילית – מה אתם עשויים להרוויח מסירוב למגוריהם בשכונה? מה אתם עלולים להפסיד?
  - אילו ערכים מתבטאים בקהילה מגוונת? פרטו. (למשל: סובלנות, הכלה, שוויון הזדמנויות).
  - באילו מקומות ובאילו הזדמנויות מתקיימים מפגשים בין "אחרים" בקהילה? הדגימו.
  - כיצד מפגשים אלה יכולים לסייע ביצירת תחושות שייכות ואחדות בקהילה?
  - לדעתכם, האם השונות בקהילה שלכם משקפת את השונות הקיימת בחברה הישראלית?
  - אילו קבוצות קיימות בחברה הישראלית ואינן מיוצגות בקהילה שלכם?
  - חשבו על היוזמות שהצעתם – כיצד הן תורמות לחיזוק תחושות שייכות ואחדות?
- למנחה:** מומלץ לבחור ברעיונות למיזמים מתוך הצעות התלמידים ולממש אותם במהלך השנה בשיתוף כל חברי הקהילה. לשם כך, אפשר להיעזר בפעילות שלהלן.

פעילות מספר 3 עם הפנים לקהילה

למנחה: המיזם שנבחר להפעלה יכול להיות בסיס לפרויקט הקבוצתי בתכנית "התפתחות אישית ומעורבות חברתית".

שלב א' – במליאה הכנה וחלוקה לקבוצות

המנחה יחלק את הכיתה לצוותי תחקיר על פי הרעיונות שהועלו בפעילות הקודמת (אפשר לבקש ממשתתפים השייכים לקבוצות מובחנות, כגון עולים או בעלי מוגבלויות, להוביל את התחקיר בצוות שלהם).

שלב ב' – קבוצתי יציאה לתחקיר

- כל קבוצה בוחרת להיפגש עם אוכלוסייה בקהילה (במסגרת שפונה לאוכלוסייה ייעודית או במסגרת הפונה לכלל האוכלוסיות):
- בעלי מוגבלויות ובעלי צרכים מיוחדים – מוסדות של החינוך המיוחד או מוסדות המיועדים לאוטיסטים, ללקויי ראייה ושמיעה וכדומה.
  - עולים (מרוסיה, מאתיופיה, ממקום אחר) – מועדון עולים, מרכז קליטה.
  - קשישים – מועדון קשישים, בית אבות.
  - דתיים, חרדים, חילונים – בית כנסת, בית ספר ממלכתי, בית ספר ממלכתי-דתי, בית ספר חרדי.
  - מרכז קהילתי
  - מרכז ספורט
  - תנועת נוער

בכל מפגש, חשוב להיפגש עם דמויות משמעותיות (מנהל, רכז, מתנדב, פעיל בקהילה) שיספרו לקבוצה על הפעילות המתקיימת במקום, על אוכלוסיית היעד ועל מאפייניה הייחודיים.

חשוב לסייע למשתתפים לתאם מראש את הביקורים ואת המפגשים.
על חברי הקבוצה לתעד את המפגש במילים ובתמונות ולהכין מצגת מסכמת.

שאלות רפלקטיביות

- מה למדתם על הקבוצה שפגשתם?
- האם מתקיימות פעילויות ייחודיות לאוכלוסייה מסוימת? הדגימו.
- האם מתקיימים ממשקים בין קבוצה זו לקבוצות אחרות בקהילה או פעילויות משותפות? הדגימו.
- כיצד השפיע המפגש עליכם אישית (שינה משהו בתפיסת עולמכם)?
- אילו מסקנות הפקתם מהמפגש?

שלב ג' - במליאה

למנחה: אפשר לערוך סיור בקהילה שבו כל צוות יציג את הקבוצה שפגש או את מסגרת הפעילות שבה ביקר.

שאלות לדיון

- מה חידשו לכם המפגשים? מה בהם הפתיע אתכם?
- מהם המכנים המשותפים לכל הקבוצות ולכל המפגשים?
- אילו קבוצות אפשר להגדיר כקבוצות חזקות בקהילה? מהם הביטויים לכך?
- אילו קבוצות אפשר להגדיר כקבוצות חלשות בקהילה? מהם הביטויים לכך?
- כיצד השפיע המפגש הישיר עם הקבוצות השונות על היחס שלכם כלפיהן? כיצד השפיע המפגש עליכם אישית (על תפיסת עולמכם)?
- לדעתכם, מהו הערך של מפגש בודד כגון זה שחווייתם? איזו הכרות יכולה לצמוח ממפגש בודד לעומת רצף של מפגשים? (מידת ההיכרות, פתיחות, בניית אמון, שבירת סטריאוטיפים).
- בעקבות ההתנסות והמפגשים שחווייתם, מהם לדעתכם האתגרים שבקיום חיי קהילה וחברה רבת גוונים? מהם היתרונות שבכך?
- כיצד החיים המשותפים בקהילה תורמים ליצירת תחושות שייכות ואחדות?
- מה למדתם מההתנסות הזאת על המרקם החברתי במדינת ישראל?

לסיכום שלוש הפעילויות

"מציאות החיים שלנו פה תיקבע על ידי יחסינו עם השכנים בבניין, החברים בצבא, הסטודנטים בספסל הלימודים, שם תקרה האחדות. הערבות ההדדית, אהבת ישראל, הפסיפס - רק אם נמצא אדם שלא נראה כמונו ונביט עליו בעין טובה ובלב פתוח, רק כך נתקן." (דברי רחלי פרנקל בטקס הענקת פרס ירושלים לאחדות ישראל, 3.6.2015)

- מה דעתכם על דבריה?
- בשנת השבעים למדינה - מה תאמצו מדבריה לחייכם ולמציאות בחברה הישראלית?

מושגים

אחדות

אחדות מבטאת את הרצון המשותף של אנשים השייכים לעם, למדינה, למפלגה או לארגון להסכים על רעיונות משותפים ולהימנע מריבים וממחלוקות.
המילה "אחדות" נוצרה מן המילה אחד. כלומר, כאשר אנשים רבים מסכימים על דבר מה ופועלים ביחד, הם הופכים כאילו לגוף אחד ומלוכד.
מתוך: "הזירה הלשונית", רוביק רוזנטל, 2014

הכלה

אפשר למצוא התייחסויות שונות למושג "הכלה":

על פי מילון רב מילים

הכלה היא היכולת הרגשית לקבל את רגשותיו של האחר ולשאת אותם בתוכנו, להיות אמפתיים כלפיו וקשובים לו, להזדהות אתו, לספק לו מרחב בטוח לביטוי תחושות ורגשות.

בעולם הטיפולי

הכלה פירושה יכולת לזהות את הרגשות המתעוררים אצלנו ואת הרגשות המתעוררים אצל הזולת ולחוות אותם. רק כשאנו יכולים להרגיש את רגשותיו של הזולת, אנו יכולים להתייחס אליהם, להתמסר להם, לחלוק עמו את החוויה שהוא חש ולהכיל אותו.

בהיבטים חינוכיים

הכלה נקשרת לשילוב, לנורמליזציה, לאינטגרציה, לסביבה מאפשרת ומטפחת. במשמעותה היישומית, היא מתייחסת לשילוב לומדים בחינוך הרגיל ולקידומם, תוך הרחבת יכולת הכלתם, במתן מענים מגוונים, בהתחשבות בצרכים המיוחדים שלהם וביצירת התנאים שיסייעו להם לממש את יכולותיהם בתחומים שונים. מדובר בהכלה של לומדים מתקשים ובעלי לקויות (לקויות למידה וקשיי התנהגות) בחינוך הרגיל בכל המגזרים. הכלה בתחום הלימודי, הרגשי, החברתי, ההתנהגותי, הפיזי, הכלכלי, המשפחתי ועוד, בשיתוף כלל הגורמים המקצועיים כדי לאפשר התייחסות מערכתית.

מתוך:

ספר ההכלה, "זהבה שמש, משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, יוני 2012

רב-תרבותיות

תפיסה אשר מדגישה את החשיבות של שמירת הייחוד של תרבויות שונות בתוך חברה אחת. השקפה זו מנסה ליצור מסגרת חברתית שתפעל על בסיס של כבוד הדדי לתרבויות השונות, להשקפות העולם והמסורות שהן מבטאות ולאנשים השונים המחזיקים בהן. על פי תפיסה זו, שימור ייחודה של כל תרבות עדיף על פני יצירתה של תרבות מאחדת אחת. חברה רב-תרבותית היא חברה שיש בה ריבוי (מגוון, פלורליזם) של תרבויות, אשר כולן נתפסות כבנות מעמד שווה, ואשר אין בה ניסיון להפוך אף תרבות לדומיננטית ולשלטת על האחרות.

סובלנות

"אני מוכן למסור את נפשי כדי שתשמיע את דעתך, על אף שאני חולק עליה לחלוטין". אמירה זו, המיוחסת לפילוסוף הצרפתי מהמאה ה-18 וולטר, משקפת בקצרה מהי סובלנות במובנה המהותי. "סובלנות נדרשת במקום שבו צפויה פגיעה או אי-נוחות מהתנהגות הזולת על-פי אמונתו... סובלנות מקורה בשורש 'סבל', שפירושו גם לשאת וגם להתענות". (אוקי מרושק, בתוך: "חינוך ודמוקרטיה", דן זקס, האוניברסיטה הפתוחה, 2001).

המושג "סובלנות" כולל ארבעה מרכיבים – מהם שניים הכרחיים ושניים רצויים:

- כיבוד הזולת (הכרחי).
- איפוק (הכרחי).
- הידברות (רצוי).
- נכונות לפשרה במובן הסכמה על אי-הסכמה (רצוי).

ארבעת המאפיינים האלה מובילים לעיקר העיקרים של הסובלנות: האפשרות לדו-קיום אפילו בתנאים של חילוקי דעות קשים ושל אי-הסכמות. פירושו של דו-קיום, במקרה זה, אינו שלמות ואחידות, אלא הכוונה למימוש של עקרונות יסוד המאפשרים דו-קיום גם בין יריבים אידיאולוגיים.

מתוך:

"סובלנות ופלורליזם", מרים דרמוני, חנה שפיר, גלעד כץ, יובל לבל וורדה אשכנזי, הספרייה הווירטואלית, מט"ח

פלורליזם

פלורליזם במשטר דמוקרטי משמעותו הכרה בזכות קיומם של דעות, השקפות, צרכים ורצונות שונים בחברה. הפלורליזם הוא גם ההכרה בזכותן של קבוצות במדינה לבטא את השונות ביניהן ולהתארגן במסגרות שונות כדי לממש את זכויותיהן וכדי לפעול להשגת האינטרסים והצרכים שלהן. ברם, חברה דמוקרטית חייבת לקיים מסגרת, ולו מינימלית, של כללי משחק, ולא – היא עלולה להתפרק. קיים מתח ברור בין הדרישות של הקבוצות ובין החתירה לשימור המסגרת הכללית. תכונות היסוד של הפלורליזם הן: רב-גוניות, ספקנות, פתיחות.

חברה פלורליסטית מאופיינת בריבוי קבוצות חברתיות, כלכליות, דתיות ופוליטיות, שלמרות חילוקי הדעות שיש ביניהן, הן מרכיבות יחד את החברה, ואולי אף עושות אותה טובה יותר ומתקדמת יותר. בגישה הפלורליסטית, אמור ריבוי זה לבוא לידי ביטוי ברבדים שונים, כגון: בתחום החברתי-תרבותי – חברה אזרחית, מגוון סגנונות תרבותיים, חינוכיים ודתיים; בתחום הפוליטי – ריבוי מפלגות; בתחום המוסדי-חוקתי – הפרדת הרשויות.

מתוך:

"סובלנות ופלורליזם", מרים דרמוני, חנה שפיר, גלעד כץ, יובל לבל וורדה אשכנזי, הספרייה הווירטואלית, מט"ח

גזענות

הגזענות, על פי הגדרתה הקלסית, היא תורה אנתרופולוגית-ביולוגית המחלקת את האנושות לגזעים שונים: מן הצד האחד – הגזעים "האדונים", שיש להם תכונות ביולוגיות נעלות המקנות להן זכות לשלוט; מן הצד האחר – הגזעים ה"נחותים", שאין להם את התכונות הביולוגיות הנעלות, ושעל כן ראוי שישלטו בהם. עם הזמן, התרחבה הגדרת המונח "גזענות". ההגדרה היום אינה שמה עוד דגש בתחושת עליונות על רקע גזעי דווקא, אלא בתחושת עליונות על רקע לאומי, דתי ועוד של פרטים המשתייכים לקבוצה אחת על פני פרטים בקבוצה אחרת. אם כן, המושג במשמעותו הנוכחית אינו מתייחס רק להבדלים ביולוגיים בין בני אדם, אלא גם להבדלים הקיימים בין אנשים המשתייכים לקבוצות חברתיות ותרבותיות שונות.

מתוך:

האמנה הבינלאומית בדבר ביעורן של כל הצורות של אפליה גזעית, 1966

הדרה

הדרה היא שם הפעולה של הדייר – פועל בבניין הפעיל מן השורש נד"ר. בימינו קיבל הפועל 'הדייר' משמעות של 'מנע דבר מעצמו או מאחר', 'הרחיק את עצמו או את זולתו מדבר'. לקראת סוף המאה ה-20, החלו להשתמש במדעי החברה במילה "הדרה" כחלופה עברית למילה "EXCLUSION" – הרחקה והוצאה של אנשים או של קבוצות מן החברה הכללית. ניגודה הוא "INCLUSION" – הכלה.

מתוך:

האקדמיה ללשון עברית

המשרד לשינוי חברתי

משרד החינוך

יום האחדות
יום ירושלים לאחדות ישראל לחיים של
שלשת העמים, איל, גיל-נו ובמלך

הדרה חברתית

הדרה חברתית היא תהליך שבגיניו קבוצות מסוימות באוכלוסייה נדחקות לשוליים ונמנע מהן להשתתף השתתפות מלאה בחיי החברה שבה הם חיים. הדרה חברתית נובעת מסיבות שונות – כשסיבה אחת גורמת לאחרת. בראש הגורמים להדרה חברתית של קבוצה נמצאים העוני והמצוקה הכלכלית, אבל כרוכים בכך חינוך והשכלה בלתי-מספיקים, בריאות לקויה, וכן העדר כישורים תעסוקתיים נאותים וחסר בכישורים חברתיים. גורמים אלה מקשים על קבוצות גדולות באוכלוסייה למצוא מקומות עבודה, להתפרנס מהכנסה נאותה ולקבל הזדמנויות להתקדמות במסלול החיים. כן מונעים גורמים אלו מחברי אותן קבוצות להיות פעילים בחברה ובקהילה, הם משפיעים על מעמדם האזרחי ומשליכים על האינטגרציה החברתית של חברי אותן קבוצות מוחלשות בזרם המרכזי בחיי החברה השלכות מרחיקות לכת.

מתוך: בין הדרה חברתית למדיניות חברתית – נייר עמדה, דורון, אברהם, האוניברסיטה העברית, בית הספר לעבודה סוציאלית ומשרד הרווחה, 2006

שוויון

שוויון משמעו יחס שווה לכל בני האדם – מבלי להפלות ביניהם. הזכות לשוויון מבוססת על כך שכל בני האדם שווים זה לזה, כלומר: אין אנשים שערכם גבוה מערך אחרים. זכות זאת היא זכות בסיסית בחברה דמוקרטית. מתוך:

אזרחות ודמוקרטיה, ברק מיכל, מט"ח – הספרייה הווירטואלית שוויון הוא ערך יסוד בחברה צודקת ועיקרון מרכזי במשטר דמוקרטי. השוויון הוא ערך שצידוקו נובע מתוך עצמו, ערך העומד בפני עצמו ולא כמשרת ערכים אחרים. ערך השוויון שולל אפליה או העדפה של בני אדם מטעמים של גזע, צבע, מין, לשון, דת, השקפה, לאום, מוצא, מעמד חברתי, נטייה מינית וגיל. מתוך:

שוויון – נייר רקע לפרויקט חוקה בהסכמה, המכון הישראלי לדמוקרטיה

אי-שוויון חברתי

אי-שוויון חברתי הוא תופעה חברתית מבנית המתבטאת בחוסר אחידות בנגישות שיש לאנשים בחברה אל משאבים כלכליים, חברתיים, פוליטיים ואחרים. פירושה של נגישות זו הוא היכולת לנכס משאבים ולשלוט על דרך הקצאתם. הנגישות השונה למשאבים קובעת חלוקה היררכית של קטגוריות – המכוננות בדרך כלל "מעמדות" – הנקבעת, בראש ובראשונה, על פי המיקום במישור הכלכלי. אולם, המישור הכלכלי אינו הגורם הבלעדי המגדיר קטגוריה מעמדית, גם לפוליטיקה ולתרבות יש השפעה על הגדרתה, וכן למוצא אתני ולהשתייכות מגדרית.

מתוך: "מגמות בחברה הישראלית – מגמות בחברה הישראלית: כרך א" מגמות בחברה הישראלית – כרך א', אפרים יער וזאב שביט (עורכים), האוניברסיטה הפתוחה, 2001

אפליה

אפליה היא מתן יחס שונה לאנשים שווים. אפליה עשויה להיווצר על רקע אתני, לאומי, דתי, וכן על רקע של צבע, גזע, מוצא, מין וכד'. יש להבחין בין אפליה עניינית ומותרת לבין אפליה פסולה. למשל, להעדיף לתפקיד עיתונאי אדם המתמצא בשפה הערבית על פני אחר שאינו מתמצא בשפה היא אפליה עניינית ומותרת, אך העדפת גבר על פני אישה לתפקיד מסוים היא אפליה פסולה ואסורה על פי חוק.

מתוך:

המטה למאבק בגזענות בישראל

ניכור

מצב נפשי או חברתי, של פרט או של קבוצה, שבו תחושת חוסר שייכות, ניתוק ואדישות.
מתוך:

מילון מורפיקס

סטריאוטיפים

צורת הכללה, שאינה תואמת את המציאות, כאשר מתוך ידע על תכונה אחת של קבוצה מנבאים את יתר תכונותיה ומייחסים את התכונה לכל חברי הקבוצה. קטגוריזציה, דעות קדומות וסטריאוטיפים – דרך לארגון מידע בחברה, אתר אורט סטריאוטיפ הוא דעה קדומה ופשטנית, שקשה מאוד לשנותה, המתבססת על נימוקים בלתי-מספקים.
מתוך:

מורפיקס – על פי האקדמיה ללשון עברית

"הפכתי את יגוני לניגון חדש" (מרים פרץ)

גליון על סדר היום מס' 156

עמיתי אנשי החינוך,
"חשפו האור! גלו האור!..."
בדברים אלה מתוך שירו של ביאליק "למתנדבים בעם" בחרה מרים פרץ לסיים את דבריה בטקס קבלת פרס ישראל ביום העצמאות.
בדבריה המרגשים קראה מרים פרץ לאחדות ולתקווה – **"משימתנו לחשוף את האורות החבויים 'ביחד' העצום של כלל שבטי ישראל..."**
נאומה של מרים פרץ, כלת פרס ישראל לשנת תשע"ח, אשר נישא בשם מקבלי הפרס, ריגש ונגע בלב כולם.
בהנחיית שר החינוך, מר נפתלי בנט, יילמד הנאום – נאום האחדות – במהלך השבוע בבתי הספר.
מערך הפעילות שלהלן, כולל קישורים לסרטון הנאום, לטקסט הנאום המלא ומבחר שאלות לדיון. בנוסף, הוכנה מצגת מלווה לפעילות כעזר למורים.
בתאריך כ"ג בסיוון תשע"ח, 6.6.2018 נציין את יום האחדות לחיזוק ולטיפוח תחושת האחדות והסולידריות בחברה הישראלית. מערך פעילות זה יהיה חלק מהערכה החינוכית אשר תופץ במערכת החינוך לקראת יום זה.

בברכה,

חגי גרוס, מנהל מינהל חברה ונוער

מרים פרץ, ששכלה את בניה אוריאל ואלירז ז"ל, הקדישה את חייה לעשייה החינוכית. ביום העצמאות ה-70 למדינה קיבלה מרים את פרס ישראל על מפעל חיים על "חיזוק הרוח היהודית-ישראלית".

"מולדת לא בונים רק בכאב, אלא גם בנתינה"

בנימוקי וועדת הפרס נכתב: "פרס ישראל למפעל חיים לשנת תשע"ח מוענק לגב' מרים פרץ, אשת חינוך ישראלית אשר שכלה שניים מבניה. מטובי הלוחמים אשר נפלו בקרבות ישראל. מאז מקדישה מרים פרץ את חייה לחינוך ולהנחלת המורשת היהודית והציונית כשהיא עורכת מסעות של הרצאות בפני בני נוער וחיילי צה"ל ואף יוצאת לקהילות ברחבי העולם וכל זאת על מנת להאיר את דרכינו ולחזק את ידינו... מרים היא סמל למסגרת הרוח היהודית והישראלית ומהווה סמל ומופת לנתינה ולעזרה לזולת, לחברה ולקהילה. על כל אלה מצאה הועדה לנכון להעניק למרים פרץ את פרס ישראל בתחום החברה והקהילה".

"הייתה שמחה גדולה על שזכינו להגיע לארץ ישראל"

מרים פרץ נולדה בשנת 1954 בקזבלנקה שבמרוקו לאיטו ויעקב. בשנת 1964 עלתה לארץ עם משפחתה למעברת חצרים. למדה ספרות והיסטוריה באוניברסיטת בן-גוריון בבאר שבע, ונשונת ה-70 נישאה לאליעזר פרץ. לאחר הסכם השלום עם מצרים, עזבה עם משפחתה את הישוב אופירה ועברה לגבעת זאב בירושלים. למרים ואליעזר נולדו 6 ילדים – אוריאל, אלירז, הדס, אביחי, אליסף ובת אל. מרים התאלמנה מאליעזר ושכלה את שני בניה – אוריאל ואלירז, שניהם בהתקלות עם מחבלים בגבול הלבנון ובעזה. בשנת 2011 פרסמה סמדר שיר את הספר "שירת מרים", ובו סיפור חייה של מרים פרץ. בשנת 2014 נבחרה להדליק משואה ביום העצמאות ה-66. בשבעה ביוני 2016 קיבלה פרץ תואר דוקטור לשם כבוד מאוניברסיטת בר-אילן.

הצעה לפעילות

פתיחה: הקרנת הסרטון וחלוקת הנאום.

נקודות לדיון:

עיינו / צפו בנאום.

בחרו (בזוגות/קבוצות) קטעים מהנאום שמדברים אליכם במיוחד. ניתן להיעזר בציטוטים/נושאים הבאים (הנושאים מובאים בסדר כרונולוגי כפי שהופיעו בנאום):

- "ירושלים, שלום, תורה ותודה..." – ילדות, הכמיהה לעלייה לארץ
- "קשיי קליטה ושפה חדשה..." – הקליטה בארץ בשנים הראשונות
- "מולדת לא בונים רק בכאב ובדמעות אלא גם בעמל ובנתינה..." – בחירה בחינוך ובהתנדבות למען החברה
- "יש לי לב אחד שנשבר 3 פעמים..." – מהמשבר הגדול לעשייה למען הכלל
- "כל אחד ותבנית נוף מולדתו..." – על תרומת השונות לחברה הישראלית
- "וגם אם יש ביננו תהומות..." – על האחריות המשותפת לעתיד המדינה
- "שיח...המרבה אור ותקווה ולא מתרכז רק בחושך..." – על חשיבות השיח המכבד והבחירה בראיית האור

שאלות לדיון

1. שתפו את חבריכם בתחושות ובמחשבות שעלו בכם בעקבות הקריאה / צפייה בנאום.
2. הציגו את הקטע שבחרתם. נמקו את בחירתכם ושתפו את חברי הכיתה – מה הערכים העולים מתוך הקטע ומה המסר שתאמצו מדבריה?
3. שר החינוך, נפתלי בנט, כתב בעקבות נאומה: "...מרים פרץ, אם הבנים, האם של כולנו, איחדה ורוממה אמש בנאומה אומה שלמה כאשר הצליחה לצייר במילים את כמיהתה של החברה להמשיך לחיות ולהחיות דורות של תלמידים בכוח אישיותה, הם דוגמה ומופת לכולנו" – מדוע לדעתכם עורר הנאום הדים כה רבים?
4. בכל נתיבי חיה בחרה מרים פרץ לראות את "חצי הכוס המלאה". מה אתם יכולים ללמוד מבחירתה של מרים פרץ? תנו דוגמאות למצבים בחיים שבהם בחרתם גם כן בדרך זו.
5. השנה אנו מציינים 70 שנה למדינת ישראל. מהם הערכים, שמדגישה מרים פרץ בנאומה, אשר לאורם ניתן לעצב את דמות החברה הישראלית בעתיד?
6. מה אתם, כבני נוער, יכולים לאמץ מדבריה? הציגו דרכים בהן תוכלו לתרום לקידום ערכים אלה.

פרס ישראל

פרס ישראל הוא הפרס החשוב והיוקרתי ביותר הניתן במדינת ישראל. את הענקתו, יזם בשנת תשי"ג (1953), שר החינוך דאז, בן-ציון דינור, והוא מוענק מאז באופן רצוף. מדי שנה בשנה מגישות וועדות השופטים לשר החינוך את המלצתן להענקת הפרס בתחומים שונים ומגוונים בהוויית העשייה והיצירה בישראל. הזוכים הם אזרחי ישראל – יחידים, או במקרים חריגים שותפי הישג שגילו הצטיינות מיוחדת, מצוינות ופריצת דרך בתחומם או שתרמו תרומה מיוחדת לחברה בישראל. טקס הענקת הפרסים נערך מדי שנה, במוצאי יום העצמאות בירושלים, בירת ישראל, בטקס רשמי וממלכתי, ובמעמד ראשי המדינה: הנשיא, ראש הממשלה, יו"ר הכנסת, נשיא בית משפט העליון, ראש עיריית ירושלים ושר החינוך – שהוא הממונה מטעם הממשלה על נושא פרס ישראל.

כתיבה: צוות תכנים ותכניות, אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות

המשרד לשוויון חברתי

משרד החינוך

יום האחדות
פרס ירושלים לאחדות ישראל לחיים של
ששת הנגרים, איל, גיל-עזר ובמלי

יום האחדות תשע"ח - המטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים

פועל כל השנה במגוון רחב של מיזמים

לקידום קירוב לבבות, סובלנות, סולידריות וקבלת השונה: תכניות לקידום חיים משותפים, בתי ספר תאומים המקדמים מפגשים קבועים בין בתי ספר שכנים ממגזרים ומקבוצות שונות, תכניות מפגשים והידברות, ומערכי שיעור לקידום שוויון סובלנות ומניעת גזענות.

הצעה מספר 1:

מצורף קישור ל: שהוכנו במטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים ליום הסובלנות תשע"ח. ניתן לשלב פעילויות אלו גם ביום האחדות. מודגשת בהם ההכרה בכבודו של האדם כערך ובזכותו להיות שונה מאחרים. המערכים מעודדים אימוץ התנהגות המכבדת כל אדם באשר הוא אדם, ומאפשרת את הבעת ערכיו, דעותיו והשקפת עולמו גם כאשר הן מעוררות התנגדות, כעס ואי נוחות. המערכים מובילים את התלמידים להציע הצעות לקידום התנהגות סובלנית ומכבדת כל אדם בכיתה, בבית הספר ובקהילה. הצעות התרומות מטבע הדברים לקידום אחדות באשר היא.

המערך הראשון "ערכים מקודשים" – הרגשות שלי והרגשות של האחר – הכרה הדדית עוסק בערכים המקודשים לכל אדם – מה נחשב מבחינת התלמיד פגיעה ב"ערכים מקודשים"? כיצד התלמיד היה פועל במידה ומישהו\משהו היה פוגע ב"ערך חשוב/ ערך המקודש עבורו? המערך פותח פתח לשיח בשאלות חשובות כגון: האם התחושות שלי יכולות להוביל אותי או אחרים למעשי אלימות? האם אני יכול להבין שלכל אחד ישנם הנושאים "קדושים" מבחינתו ושפגיעה בהם יכולה להוביל לתסכול ולזעם ולעיתים אף לאלימות? האם אנחנו רגישים (מגלים סובלנות) גם לרגשות מקודשים וערכים מקודשים של אחרים?

המערך השני סובב שביב שירו של חנוך בן ארי: . השיר הוא שיר מחאה והילדים נדרשים להסביר מדוע הוא "שיר מחאה"? על מה הוא מוחה? מהי "דעה קדומה"? אלו דעות קדומות עולות בשיר זה? באלו נושאים קיימת סובלנות וכבוד כלפי השונה בחברה הישראלית? ובאלו נושאים אין סובלנות? התלמידים נדרשים להציע הצעות כיצד לקדם חיים משותפים, סולידריות ואחדות כבוד והבנה בין הקבוצות השונות בקהילה ובמדינה. הם נדרשים לחשוב על המעגל הקרוב להם – הכיתה ובית הספר שלהם: באלו נושאים אין סובלנות בבית הספר וכיצד הם מציעים לקדם סובלנות בבית הספר? תלמידי הכיתה נדרשים להציע משימה כיתתית שיכולה לקדם סובלנות וקירוב לבבות .

מקבץ מערכים נוסף – פותחו על ידי "דיבור אחר"

בשיתוף מט"ח (צוות חינוך חברתי וכישורי חיים) והמטה לחינוך אזרחי וחיים משותפים במשרד החינוך, המזכירות הפדגוגית. "דיבור אחר" הינה יוזמה קולקטיבית לקידום השותפות בחברה הישראלית באמצעות יצירה ועידוד יוזמות חדשות במרחב הדיגיטלי המקדמות שותפות בין הקהילות השונות בחברה בישראל. הרשתות החברתיות שהפכו בשנים האחרונות לזירה המרכזית בה מתנהל השיח הציבורי והחברתי בישראל, קבוצות וקהילות רבות, שקולן טרם נשמע בשיח הישראלי, מוצאות היום דרכי ביטוי מגוונות ויצירתיות בזירה זו, חושפות את סיפורן לקהל ומשנות את מה שאנחנו חושבים ויודעים אחד על השני. יחד עם זאת, ברשתות החברתיות נשמעות לעתים קרובות דווקא עמדות קשות וחריפות ביותר. במציאות הישראלית בה החברה הולכת ומתחלקת לשבטים וקהילות אנו רואים כי גם השיח ברשתות החברתיות עלול להעמיק את השסעים והקיטוב בין החלקים השונים בחברה בישראל. השאיפה של כולנו היא שהמרחב הווירטואלי בישראל יהיה מרחב פתוח, מקבל

- וסובלני המעודד היכרות ושותפות בין כלל הקהילות המרכיבות את החברה בישראל תוך הכרה בעושרן התרבותי.
- מערכי הפעילויות מתמקדים במפגש בין תרבויות וקהילות שונות בחברה הישראלית, ובדרך שבה הרשתות החברתיות משפיעות על מפגשים אלו. המערכים נבנו סביב סדרת סרטוני הרשת: "עובדים על זה". סדרת הפעילויות כוללת: סרטון פתיחה בנושא היכרות בין קבוצות שונות בחברה הישראלית, בדגש על הרשת כסביבה היכולה לזמן היכרות ושיח מכבד בין מגזרים שונים בחברה וכן שלוש מצגות אינטראקטיביות סביב 3 סרטונים מתוך סדרת הרשת "עובדים על זה". כל מצגת כוללת הנחיות הפעלה מובנות הכוללות שאלות המשך נוספות לדיון. בערכה יש 3-4 שיעורים, לבחירת המורה מה להעביר לכיתתו. מטרת המערכים היא הגברת ההיכרות של משתמשי הרשתות החברתיות מכלל הקהילות עם סיפורן, תרבותן וזהותן של הקהילות המרכיבות את החברה הישראלית כמו גם ליצור ולעודד יוזמות, שיח ופעולות שמטרתן לקדם השותפות בחברה בישראל באמצעות השימוש ברשתות החברתיות. פעילויות התורמות לחיזוק אחדות. אנו ממליצים למורה בכיתה
- לעודד את התלמידים להבחין בשונות שביניהם ולראות את היתרונות שבשונות.
  - להיות מודעים לקיומן של סטיגמות ותיוגים של קבוצות שונות בחברה הישראלית -
  - לשאול את התלמידים: האם אתם או אחרים עושים שימוש בסטיגמות בחיי היום-יום? האם יש לכם דוגמאות שתרצו לשתף בהן?
  - מה אנחנו מפסידים כשאנחנו "מדביקים" סטיגמות לאנשים מסוימים, לקבוצות ולאנשים?
  - לעמוד על כוחה של הרשת ועל השפעתה על תהליכים חברתיים ועל ההתייחסות לקבוצות השונות בחברה
  - לפתח בקרב התלמידים הבנה ואמפטיה לשונים מהם.
  - לדון ביכולת לייצר תחושת שותפות ואחדות למרות ובזכות השונות הקיימת ביניהם בפרט, ובחברה הישראלית בכלל.
  - לאפשר שיח קבוצתי ולאפשר לכל המשתתפים לחשוב ולהעלות רעיונות ויוזמות.
  - לדון בשאלה: האם החברה הישראלית מאפשרת שיח אמתי בין שונים?
  - האם החברה הישראלית נותנת מקום למגוון דעות?
  - האם יש השפעה של הפרט על הכלל? האם אני כתלמיד יכול להשפיע?

הצעה מספר 2- תמונה ישראלית

- לקראת שנת ה-70 למדינת ישראל הפיקה המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך שמשוניות הכוללת פעילויות לכל שבעת העשורים לקיומה של מדינת ישראל. בכל עשור פעילויות המתמקדות במספר תחומים (כגון: החברה הישראלית, מורשת ותרבות, מדינה ובטחון ועוד)
- הכרזות נשלחו לכלל בתי הספר במדינת ישראל (מיסודי ועד על יסודי, בכלל המגזרים). הפעילות המוצעת בזאת עושה שימוש בכרזה עצמה כאמצעי לדיון ביום האחדות. להלן קישור לאתר המשרד:

להלן שאלות מוצעות לדיון:

- מה המכנה המשותף בין כל הדמויות?
- במה הם דומים במה הם שונים?
- מה ניתן לעשות כדי לייצר אלקדם את החיבורים\שיתופי הפעולה בין הדמויות

השונות?
מה נרוויח מכך כחברה ואנשים בודדים?
מהם הקשיים שעולים בניסיונות לחבר בין הדמויות למטרות משותפות?
האם האחדות היא ערך חשוב לחברה בישראל?
מה מייצגים הדמויות השונות בחברה בישראלית?
מה חסר? מי חסר? מה היית משנה בכרזה?
כיצד אתם רואים לחושים את ההתפתחות של הדמויות הללו בעשורים הבאים של המדינה?

המלצות נוספות:

ניתן להשתמש בנוסף בנאום של שלמה ארצי בהדלקת המשואה (דיבר על גישור ומניעת גזענות)
כמו כן אפשר להיעזר במערכון מתכנית "ארץ נהדרת" ליום העצמאות ה-70 עם נשיא המדינה.

פעילויות לחינוך היסודי – אגף א' יסודי, המחלקה לחינוך לחיים
בחברה

אחדות מתוך שונות

4 הצעות לפעילות:

1. סרטון ודיון
2. דיון דילמה
3. סדנא מתודית
4. סדנת דרמה

פעילות מס' 1 – סרטון ודיון

מטרות

- לעודד את המשתתפים להבחין בשונות שביניהם ולראות את היתרונות שבה.
- לפתח בקרב המשתתפים הבנה ואמפטיה לשונים מהם.
- לדון ביכולת לייצר שותפות למרות ובזכות השונות הקיימת ביניהם בפרט ובחברה הישראלית בכלל.
- לאפשר למשתתפים לדון ולהתנסות בניהול קונפליקטים בדרכי שלום.

מהלך היחידה

- פתיחה – הגורם המזמן
- צפייה בסרט אחד או יותר מתוך הרשימה המוצעת + דיון
- סיום – טקסט הנשיאים + תמונת סיכום

שלב 1 – הגורם המזמן

בפתיחת היחידה יפתח המנחה בהסבר על יום האחדות ע"פ עיקרי דברי מנהל "מינהל חברה ונוער" [המצויים במבוא הכללי לערכה]

שלב 2 – צפייה בסרט ודיון – אחד או יותר מהאפשרויות הבאות

הסרט: "המתייג" – ליסודי- לכיתות ה-ו

סרטון גמר על תיוגים חברתיים והסטריאוטיפים שמובילים אותנו בהסתכלות על האחר, וכיצד התבוננות על אירועי יום יום יכולה להעניק לאדם נקודת מבט אישית ונפרדת על האדם ולחדור מבעד לשונות ולזהות נקודות קרבה וזיהוי.

שאלות לדיון

- מה הרגשתם כשצפיתם בסרט?
- האם תייגו אתכם פעם? למה? איך הרגשתם עם זה?
- האם נתקלת באירועים דומים לאלו המתוארים בסרט? (בבית הספר, בשכונה, בעיר...)
- פרטו ותארו את האירוע ומה הרגשתם ועשיתם באותו האירוע
- מדוע לדעתכם אנחנו מתייגים את האחר שסביבנו? האם זה מסייע או מקשה על אחדות?
- האם צריך, לדעתכם, למנוע תיוג של ילדים ואנשים? כיצד אפשר לעשות זאת? ובאילו דרכים ניתן להתגבר על תיוגים?
- האם אחדות משמעה מחיקת התיוגים? מדוע?

הסרט "כדורגל בשחור ולבן" – ליסודי-כיתות ד-ו

סרט גמר הימלפרב 2014 על מפגש מפתיע במגרש הכדורגל בין נער חרדי ונער חילוני, המפגש לא קל ומוליד מתחים על רקע המתחים המגזריים הרחבים יותר והפערים בין העולמות.

שאלות לדיון

- מה הרגשתם כשצפיתם בסרט?
- מדוע החברים לא רצו לצרף את הנער החרדי למשחק? האם אתם מבינים אותם? כיצד לדעתכם הוא הרגיש?
- מדוע אחד הנערים הצטרף לנער החרדי כשהקבוצה לא רצתה שהוא ישחק איתם? מה גרם לו להתנהג שונה מבני הקבוצה?
- האם אתם הייתם פועלים אחרת מהדמויות בסרט? כיצד?
- האם נתקלתם באירועים דומים לאלו המתוארים בסרט בחיים (בבית הספר, בשכונה, בעיר...)? תארו את האירוע ואת מעשיכם ורגשותיכם במהלכו.
- מדוע לדעתכם נוצרה המציאות הזו בסרט?
- האם הופתעתם פעם 'לגלות' שאדם משתייך למגזר מסוים? מדוע?
- מה הם דרכי הפעולה האפשריות לדעתכם לשם התמודדות עם תופעות כמו אלו המתוארות בסרט? הציעו רעיונות ופעילויות.

הסרטון: "דובי אח שלך" – מתוך: "בין הצלצולים" – ליסודי-כיתות א-ו

הסרט עוסק בנושאים: היחס לשונה (ובעיקר לשמן) בחברת ילדים, אלימות מילולית ופיזית, וחברות מול על הסרט ילדי הכיתה אינם מקבלים את אודי "השמן", תלמיד חדש בכיתה. הם לועגים לו ומכנים אותו "דובי". יגאל, חברו לכיתה, המרכיב משקפיים, סבל אף הוא מדחיית הכיתה בעבר. עתה, בשל ההצקות של ילדי הכיתה לאודי, ועל אף שאודי עוזר לו בפתרון בעיות קשות במתמטיקה, הוא מתלבט: כיצד עליו לנהוג? ... קישור:

שאלות לדיון

- מה גרם ליגאל (הדובר בסרטון) להתיידד עם אודי?
- איך, לדעתכם, הרגיש אודי כשהילדים לעגו לו?
- מה, לדעתכם, גרם לילדים להצטרף לילד הראשון שהתחיל ללעוג לאודי? האם ההצטרפות מעידה על כוח או על חולשה? מדוע?
- האם כולם בהכרח חשו נוח לפגוע באודי?
- האם הם יכלו לנהוג אחרת? כיצד? מה מנע מהם לנהוג אחרת?
- מה הייתה הדילמה של יגאל כשראה שמכים את אודי? מה הקושי שלו? מה הייתם מציעים ליגאל?
- בכוחה של חברת ילדים לרומם (לחזק) או להשפיל ילדים. מה מאפיין חברת ילדים משפילה לעומת חברת ילדים מרוממת (מחזקת)?
- אלו סיבות מניעות ילדים לפגוע באחרים? האם הפגיעה מעידה על כוחו של הפוגע או על חולשתו?
- אם תהיו עדים למצבים כאלה – כיצד תפעלו? מה תוכלו לעשות כדי למנוע פגיעה במישהו?

הסרטון "אני נטשה" - מתוך: "בין הצלצולים" - ליסודי- כיתות א-1

הסרט עוסק בתופעה מוכרת בהווי הישראלי ומעלה בעיה אקטואלית הנוגעת לקליטה של ילדים עולים חדשים בחברה הישראלית.
הסרט "אני נטשה" מסופר מנקודת המבט וההבנה של נטשה, עולה חדשה. בסרט, נטשה מציגה את הקושי שלה להתאקלם בחברת ילדים בני גילה. נטשה מנסה לשנות את בגדיה אך ללא הועיל, ולבסוף היא מחליטה לא לשנות דבר בעצמה.
קישור:

שאלות לדיון

- במה נטשה שונה מהילדים האחרים?
- איך, לדעתם, מרגישה נטשה כשהילדים צוחקים עליה?
- מה אפשר לומר על נטשה מתוך הסרטון? (החיים שלה, הכישורים...)
- האם קרה לכם שהייתם חדשים במצב או במקום מסוים (למשל בחוג חדש, מקום מגורים...)? איך הרגשתם? איך התייחסו אליכם? כיצד יחס זה השפיע עליכם?
- האם, לדעתכם, נטשה צריכה להראות דומה לאחרים כדי להיות חלק מהחברה?
- מה הייתם מציעים לנטשה לעשות כדי שתוכל להיות חלק מחברת הילדים בכיתה? ומה הייתם מבקשים/מציעים לילדים בכיתה בהתייחסות לנטשה?
- התנהגותו של כל פרט תורמת ומשפיעה על איכות החברה שלנו. חשבו והציעו הצעות: כיצד ניתן להתייחס לעולים חדשים או לילדים חדשים (בכיתה, בחוג, בתנועה...) כדי שיהיו חלק מהחברה?

הסרטון "הגשר שתלוי בקשר" - (תנועת הערבות) ליסודי- כיתות א-1

אנימציה שמדגימה התגברות על קושי/מחלוקת תוך רצון טוב ושיתוף.
קישור:

שאלות לדיון

- מה ההבדלים בין שני חלקי הסרטון?
- מדוע בחלק השני הם מצאו פתרון ובחלק השני לא?
- בחלק הראשון של הסרטון - מה גרם להם להתחבק?
- האם נתקלתם בחיים במצבים דומים (בבית הספר, בבית, בתנועה, ברחוב...)? כיצד הרגשתם וכיצד נהגתם?
- הציעו כיצד ניתן להתמודד עם מצבי מחלוקת בדרכי נועם (תועלו להיעזר בכללי "ניהול קונפליקטים" משיעורי מפתח ה"ב")
- *אפשר לבקש מהילדים לדובב או לשחק במשחק תפקידים את החלק הראשון של הסרטון ולשנות את ההמשך כך שייפתר בשלום.

שלב 3 - סיכום היחידה

טקסט משותף

בכל המערכים ייקרא הטקסט הבא הלקוח מדברי הנשיאים, הנשיא לשעבר שמעון פרס והנשיא המכהן ראובן ריבלין, אשר יצאו בקיץ 2014 בקריאה ציבורית משותפת: "מדינת ישראל הדמוקרטית מקדשת את הזכות המוסרית לחיים ואת הזכות השווה להיות שונה... עלינו להבין שאין לנו דרך אחרת מלבד החיים המשותפים... זה הזמן לבחור בדרך המשותפת. זה הזמן למצוא את המאחד ולא המפלג. זה הזמן להאמין ביכולתנו לחיות כאן על האדמה הזאת. אין לנו אפשרות אחרת, אין לנו אפשרות אחרת... זה בידיים שלנו." ("ידיעות אחרונות", ט' בתמוז תשע"ד, 7.7.2014)

לאחר הקריאה יתקיים דיון בטקסט

- מה דעתכם על דברי הנשיאים?
- האם דברים אלו באים לידי ביטוי בסביבתכם (בכיתה, בבית הספר, בתנועת הנוער, בסביבת המגורים...)? כיצד?
- הציעו פעילות כיתתית/ שכבתית / קהילתית התואמת את רוח יום האחדות ודברי נשיאי המדינה.

פעילות מס' 2 - דיון דילמה

מטרות

- לעודד את המשתתפים להבחין בשונות שביניהם ולראות את היתרונות שבה.
- לפתח בקרב המשתתפים הבנה ואמפטיה לשונים מהם.
- לדון ביכולת לייצר שותפות למרות ובזכות השונות הקיימת ביניהם בפרט, ובחברה הישראלית בכלל.

מהלך היחידה

- פתיחה - הגורם המזמן
- דילמות ודיון
- סיום - טקסט הנשיאים + תמונת סיכום

שלב 1 - הגורם המזמן

בפתיחת היחידה יפתח המנחה בהסבר על יום האחדות ע"פ עיקרי דברי מנהל "מינהל חברה ונוער" [המצויים במבוא הכללי לערכה]

שלב 2 - "כן או לא" - דילמות ודיון

המטרה היא לחדד את השאלות בנוגע לקונפליקטים, באמצעות דילמות שמעלות מקרים ספציפיים. הדילמות מופיעות ע"ג פלקטים גדולים, וחלק זה יועבר בסגנון משחק הטלוויזיה הידוע "כן או לא" - כאשר תוצב הדילמה במרכז החדר יעברו המשתתפים לעמוד תחת השלט "כן" במידה והם מסכימים, או תחת השלט "לא" במידה ולא. נוצרו שתי קבוצות - המשתתפים בכל קבוצה ינסו לשכנע את שאר המשתתפים, במידה והם השתכנעו, הם יעברו לשלט השני.

הדילמות:

דילמה 1

לכיתה הגיעה קורין, עולה חדשה מצרפת. היא דוברת עברית בסיסית ביותר. המורה הודיעה שבבית הספר מתקיימת תחרות פתגמים בשפה העברית והשתתפות היא

בזוגות. שי מתכוננת להשתתף בתחרות, וקורין מבקשת להצטרף אליה. שי מבינה שאם קורין תהיה בת הזוג שלה בתחרות הדבר יפגע בסיכוייהן לזכות בתחרות, מכיוון שלקורין אין מספיק ידע בעברית כדי לתרום לתחרות. אבל, אם תסרב לה, קורין תפגע. שי מתלבטת מה לעשות.

האם שי צריכה להסכים שקורין תהיה בת הזוג שלה?

שאלות לדיון:

- מה חשוב יותר: זכייה בתחרות או יחסי חברות וקליטת חברה חדשה בכיתה?
- האם אפשרי ששי וקורין יהיו בנות זוג בתחרות, מבלי שסיכוייהן לזכות יפגעו? כיצד? – הציעו פעולות שיסייעו לכך.

דילמה 2

בכיתה ישנם ילדים צמחוניים ובארוחת עשר קשה להם לסבול ריח של אוכל בשרי/ שאינו צמחוני. הם פנו לנציגי חברת הילדים שיבקשו שהילדים בכיתה לא יביאו כריכים עם בשר או דג לבית הספר.

האם צריך לבקש מילדי הכיתה לא להביא כריכים בשריים לבית הספר?

שאלות לדיון:

- האם הבקשה של הילדים הצמחוניים היא לגיטימית? מדוע?
- חיים בחברה מייצרים צורך בווייתורים ובפשרות. מה דעתכם על וויתור ופשרה?
- האם ניתן למצוא פתרונות אחרים למצב זה? – הציעו אפשרויות שונות.

דילמה 3

יעל מבקשת להצטרף לנבחרת הכדורגל של בית הספר, שכוללת רק בנים. הבנים עומדים בפני תחרות עם בית הספר השכן וחוששים לצרף בת לנבחרת.

האם הבנים צריכים לצרף את יעל לנבחרת כעת?

שאלות לדיון:

- ממה, לדעתכם, נובע החשש של הבנים לצרף בת לנבחרת הכדורגל?
- מה, לדעתכם, חושבת ומרגישה יעל, כאשר היא פונה אליהם בהצעה וכשהבנים מסרבים לה?
- על-פי מה יש לבחור מי יצטרף לנבחרת כדורגל? מהם הקריטריונים?
- האם ניתן לעשות משהו כדי שיעל תוכל להצטרף לנבחרת הכדורגל? – הציעו מה ניתן לעשות.

דיון כללי תוך השוואה בין הדילמות:

- עם איזו דילמה היה לכם קשה במיוחד להתמודד? מדוע?
- אם שינייתם דעה בעקבות הדיון – מה גרם לכם לשנות את דעתכם? מה הרגשתם כשעברתם לקבוצה השנייה?
- האם נתקלתם בעבר בדילמות דומות? איך בחרתם לפעול באותו המצב? האם היום הייתם פועלים אחרת? איך ומדוע?

בשלב שני יש לבחון את הדילמות במסגרת רחבה יותר:

- על מי מוטלת האחריות להשתלבות החברתית של מגוון הילדים בכיתה?
- כיצד ניתן לשמור על הזכויות של הילדים השונים בכיתה ובבית הספר?
- אלו תכונות נדרשות מאתנו כפרטים וכחברה על מנת לתת מקום וכבוד לכל אחד מהשותפים?

הערות: מטרת היחידה היא להעלות כמה שיותר נקודות חיכוך וסימני שאלה, ולא לספק פתרונות או להגיע להסכמות. בכל מקרה חשוב לא לערוך דיון מעמיק לגבי כל אחת מהסוגיות, אלא להסתפק בהעלאת העמדות והתפיסות השונות לכאן ולכאן.

שלב 3 - סיכום היחידה טקסט משותף

בכל המערכים ייקרא הטקסט הבא הלקוח מדברי הנשיאים, הנשיא לשעבר שמעון פרס והנשיא המכהן ראובן ריבלין, אשר יצאו בקיץ 2014 בקריאה ציבורית משותפת: מדינת ישראל הדמוקרטית מקדשת את הזכות המוסרית לחיים ואת הזכות השווה להיות שונה... עלינו להבין שאין לנו דרך אחרת מלבד החיים המשותפים... זה הזמן לבחור בדרך המשותפת. זה הזמן למצוא את המאחד ולא המפלג. זה הזמן להאמין ביכולתנו לחיות כאן על האדמה הזאת. אין לנו אפשרות אחרת, אין לנו אפשרות אחרת... זה בידיים שלנו.

(“ידיעות אחרונות”, ט’ בתמוז תשע”ד, 7.7.2014)

- לאחר הקריאה יתקיים דיון בטקסט
1. מה דעתכם על דברי הנשיאים?
  2. האם דברים אלו באים לידי ביטוי בסביבתכם (בכיתה, בבית הספר, בתנועת הנוער, בסביבת המגורים...)? כיצד?
  3. הציעו פעילות כיתתית/ שכבתית / קהילתית התואמת את רוח יום האחדות ודברי נשיאי המדינה.

פעילות מס' 3 - סדנה מתודית

מטרות

- לעודד את המשתתפים להבחין בשונות שביניהם ולראות את היתרונות שבה.
- לפתח בקרב המשתתפים הבנה ואמפטיה לשונים מהם.
- לדון ביכולת לייצר שותפות למרות ובזכות השונות הקיימת ביניהם בפרט, ובחברה הישראלית בכלל.

מהלך היחידה

1. פתיחה – הגורם המזמן
2. תרגיל הכיסאות + עיבוד ודיון
3. פעילות היגדים – “אחדות, יום האחדות ואנחנו”
4. סיום – טקסט הנשיאים + תמונת סיכום

שלב 1 - הגורם המזמן

בפתיחת היחידה יפתח המנחה בהסבר על יום האחדות ע"פ עיקרי דברי מנהל “מינהל חברה ונוער” [המצויים במבוא הכללי לערכה]

שלב 2 - משחק הכיסאות - הכרה באחר ובקונפליקט מולו

משחק הכיסאות – מטרת המשחק לבחון אפשרויות שונות לניהול קונפליקט – ותחושות שעולות בצדדים השונים כלפי עצמם וכלפי ‘האחר’. מסדרים מעגל לפי מספר המשתתפים פחות כיסא אחד. מבקשים ממתנדב שיעמוד במרכז וימצא בדרכים שונות כיסא לשבת עליו (שכנוע, בקשה וכו')

חוזרים על המשחק כמה פעמים עם משתתפים שונים
לאחר מכן יש לנהל דיון

שאלות:

- איך היה לכם המשחק? איך הרגשתם: במרכז המעגל, כמשכנעים, וכיושבים על כיסא?
- מה גרם לכם לקום?
- מה גרם לכם לא לקום?
- האם היה קשה לשכנע את היושבים לקום? מה עזר לשכנע?
- מה לדעתכם מטרת המשחק?
- מה למדתם מהמשחק?
- אילו ערכים באו לידי ביטוי במשחק?

עיבוד המשחק וקישורו ליום האחדות

- בחלק זה נקיים דיון קצר על הקשר בין משחק הפתיחה לבין תוכן היום.
- האם החברה הישראלית מאפשרת שיח?
- האם החברה הישראלית נותנת מקום למגוון דעות?
- כמה אחריות לוקח הפרט על מעשיו?
- האם יש השפעה של הפרט על הכלל? כיצד בא לידי ביטוי, הן במשחק והן במציאות החברתית?
- מה יעודד ויקדם בקרב ילדים את תחושת המעורבות החברתית והאכפתיות כלפי הכלל?

שלב 3- היגדים

בחלק זה יפזר המורה בחלל החדר היגדים שונים הקשורים ליום האחדות ולמושג האחדות. התלמידים יתבקשו לעבור בין ההיגדים ולהתיישב ליד ההיגד אתו הם מסכימים ביותר, או לא מסכימים כלל. אפשר גם היגד שמעורר רגש חזק או מחשבה.

ההיגדים:

- ליום האחדות אין משמעות מיוחדת עבורי
- דיאלוג וסובלנות הם ערכים שיש לכבד כל השנה ולא רק ביום האחדות
- אני חושב שאין מספיק עיסוק באחדות
- אחדות זה עניין למנהיגי העם, לא ברור לי מה רוצים ממני בהקשר של היום
- החברה הישראלית משקיעה מספיק בחינוך לאחדות, סובלנות, הידברות והקשבה ולמניעת אלימות
- החברה הישראלית זקוקה היום יותר מתמיד להידברות וגישור בין קבוצות בחברה
- חשוב שילדים יעסקו בפעילויות בנושא פתיחות וקבלת דעות שונות
- האחדות מוחקת את ההבדלים בין אנשים
- לא צריך להיבהל כל כך מהמחלוקות מסביב. כבר היו לנו מחלוקות גרועות יותר בהיסטוריה.
- אין מה לדבר על כך שתפרוץ כאן מלחמת אחים. אנחנו כבר מזמן לא אחים!
- מה שהכי כואב לי בכל הדיון סביב האחדות זה ש...
- אם כל אחד ידאג רק לעצמו החברה שלנו תהיה מפולגת וחלשה
- מעורבות חברתית ואכפתיות כלפי האחר תהפוך אותנו לחברה טובה וחזקה יותר

התייחסות להיגדים

בחלק זה על המורה לפנות אל התלמידים בשאלה מדוע התיישבו ליד ההיגד ולבקש את התייחסותם. המורה נדרש להקשיב לתלמידים ולהתייחס במיקוד לדברי התלמיד.

- מדוע בחרת בהיגד זה?
- מה משמעות המילה 'אחדות' להבנתך?
- מה בין אחדות לשונות? (האם אחדות דורשת טשטוש של השונות?)
- האם יום האחדות יכול להועיל לחינוך החברה הישראלית ולהשפיע עליו?
- מה כוחם של ילדים בהעברת מסר האחדות, הידברות הקשבה וקבלת דעות שונות?
- מה יוכל לעשות כל אחד מאתנו כדי לתרום ליצירת אחדות? – כל ילד/ה יבחרו דבר אחד שיעשו בפועל בסביבתם הקרובה.

שלב 4 – סיכום היחידה

טקסט משותף

בכל המערכים ייקרא הטקסט הבא הלקוח מדברי הנשיאים, הנשיא לשעבר שמעון פרס והנשיא המכהן ראובן ריבלין, אשר יצאו בקיץ 2014 בקריאה ציבורית משותפת:

מדינת ישראל הדמוקרטית מקדשת את הזכות המוסרית לחיים ואת הזכות השווה להיות שונה... עלינו להבין שאין לנו דרך אחרת מלבד החיים המשותפים... זה הזמן לבחור בדרך המשותפת. זה הזמן למצוא את המאחד ולא המפלג. זה הזמן להאמין ביכולתנו לחיות כאן על האדמה הזאת. אין לנו אפשרות אחרת, אין לנו אפשרות אחרת... זה בידיים שלנו.
(”ידיעות אחרונות”, ט' בתמוז תשע”ד, 7.7.2014)

לאחר הקריאה יתקיים דיון בטקסט

1. מה דעתכם על דברי הנשיאים?
2. כיצד מיושמים בחברה הישראלית דברים אלו?
3. הציעו פעילות כיתתית/ שכבתית / קהילתית התואמת את רוח יום האחדות ודברי נשיאי המדינה

פעילות מס' 4 – סדנת דרמה

מטרות

- לעודד את המשתתפים להבחין בשונות שביניהם ולראות את היתרונות שבה.
- לפתח בקרב המשתתפים הבנה ואמפטיה לשונים מהם.
- לדון ביכולת לייצר שותפות למרות ובזכות השונות הקיימת ביניהם בפרט, ובחברה הישראלית בכלל.

מהלך היחידה

- פתיחה – הגורם המזמן
- תרגיל: פסלים אנושיים
- סיום – טקסט הנשיאים + תמונת סיכום

שלב 1 – הגורם המזמן

בפתיחת היחידה יפתח המנחה בהסבר על יום האחדות ע”פ עיקרי דברי מנהל ”מינהל

שלב 2- פסלים אנושיים

פסל קונפליקט

הילדים מתחלקים לקבוצות. מבקשים מהמשתתפים לפסל בעזרת חברי הקבוצה פסל אנושי שמייצג (לדעתם) קונפליקט. כמובן שאין להסביר את משמעות הפסל מתוך הנחה שלכל אחד יש את הפרשנות שלו. לאחר שהמשתתף הראשון עיצב את הפסל, הבא אחריו יכול לבוא ולשנות את הפסל. בוחרים את הפסל הטוב ביותר, זה המציג קונפליקט באופן הבולט ביותר.

פסל הרמוניה

מבקשים מהמשתתפים לפסל הרמוניה לפי אותם תנאים של הסעיף הקודם (גם כאן בוחרים את הפסל הטוב ביותר) המחזת סיטואציה בעזרת הפסלים האנושיים

מתחלקים לקבוצות של 5 משתתפים שמשימתם היא להציג סיטואציה שמתחילה בפסל הנבחר של הקונפליקט ומסתיימת בפסל הנבחר של הרמוניה. (הסיטואציה יכולה להיות מצחיקה או רצינית. חשוב שגם אם הנושא רציני, אפשר להמחז את אותו בצורה היתולית ומעניינת).

דיון

- ניתוח ההמחזה כאשר הדגש הוא המעבר מקונפליקט להרמוניה.
- כיצד התגברתם על הקונפליקט? האם נעזרתם בכללים לניהול קונפליקטים שלמדתם? (האם השתמשתם בדרך של תחינה, הומור, הסבר וכו')?
- אילו דרכים יכולות לסייע לנו להתגבר על קונפליקטים במציאות (בבית הספר, בבית, בסביבת המגורים ועוד)?
- האם ניתן / רצוי למנוע קונפליקטים? מדוע?
- מה למדתם בעקבות פעילות זו – על קונפליקט, על הרמוניה ובכלל?
- הציעו כללים שיסייעו לילדים להתמודד עם קונפליקטים.

שלב 3 – סיכום היחידה

טקסט משותף

בכל המערכים ייקרא הטקסט הבא הלקוח מדברי הנשיאים, הנשיא לשעבר שמעון פרס והנשיא המכהן ראובן ריבלין, אשר יצאו בקיץ 2014 בקריאה ציבורית משותפת: מדינת ישראל הדמוקרטית מקדשת את הזכות המוסרית לחיים ואת הזכות השווה להיות שונה... עלינו להבין שאין לנו דרך אחרת מלבד החיים המשותפים... זה הזמן לבחור בדרך המשותפת. זה הזמן למצוא את המאחד ולא המפלג. זה הזמן להאמין ביכולתנו לחיות כאן על האדמה הזאת. אין לנו אפשרות אחרת, אין לנו אפשרות אחרת... זה בידיים שלנו.

(”ידיעות אחרונות”, ט’ בתמוז תשע”ד, 7.7.2014)

לאחר הקריאה יתקיים דיון בטקסט

1. מה דעתכם על דברי הנשיאים?
2. האם דברים אלו באים לידי ביטוי בסביבתכם (בכיתה, בבית הספר, בתנועת הנוער, בסביבת המגורים...)? כיצד?
3. הציעו פעילות כיתתית/ שכבתית / קהילתית התואמת את רוח יום האחדות ודברי

"ואהבת לרעך כמוך...זה כלל גדול בתורה" (ירושלמי, נדרים ט', ה') פעילות לבתי הספר היסודיים בחמ"ד

לקראת סוף שנת הלימודים ה'תשע"ד, חוו כל בית ישראל ימים של חרדה ושל תפילה בשל חטיפתם של שלושת הנערים, אחינו-תלמידינו. תחושת "יחד" של עם ישראל אחזה בכולנו. בימי תפילה אלו הוסרו המחיצות שבין מפלגות ומגזרים, שבין גוונים באוכלוסייה. הרגשנו והיינו "כאיש אחד בלב אחד" (כדברי רש"י לשמות י"ט, ב').

במפגשים עם נוער "הקהל", עלתה בקשה להמשיך את הקריאה "ואהבת לרעך כמוך", ואת העשייה למימושה, שהרי אין לנו מצווה גדולה מזו, שעליה אמר רבי עקיבא "זה כלל גדול בתורה".

בהפעלה המוצעת שיעור לכיתות ד'-ו'. אפשר לתת לנוער הקהל להעביר אותו כהקדמה לחשיבה של הילדים אלו פעולות הם יעשו בהמשך ברוח הקריאה "ואהבת לרעך כמוך".

נשתדל כולנו להיות שותפים עם תלמידינו ברצון וטהור והאידיאליסטי להתחבר עם כל חלקי האומה, כאיש אחד בלב אחד, ולזכות לתקן עולם במלכות שדי.

בברכה
אברהם ליפשיץ
ראש מינהל החמ"ד

כתיבת השיעור: מוריה שטרן ומירב מגני

"הריני מקבל על עצמי"

האר"י הקדוש ייסד מנהג שכל אדם יקבל על עצמו לפני תפילת שחרית לקיים את מצוות "ואהבת לרעך כמוך":
קודם שהאדם יסדר תפילתו בבית הכנסת, צריך שיקבל עליו מצוות "ואהבת לרעך כמוך", ויכוון לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו, כי על ידי זה תעלה תפילתו כלולה מכל תפילות ישראל, ותוכל לעלות למעלה ולעשות פרי. ובפרט אהבת חברים העוסקים בתורה ביחד צריך כל אחד ואחד לכלול עצמו כאלו הוא איבר אחד מן החברים שלו. ובפרט אם יש לאדם ידיעה והשגה להכיר לחברו בבחינת הנשמה. ואם יש איזה חבר מהם בצרה צריכים כולם לשתף עצמם בצער או מחמת חולי או מחמת בנים ח"ו, ויתפללו עליו. וכן בכל תפילותיו ודרכיו ודבריו ישתף את חברו עמו. ומאד הזהירני מורי ז"ל בעניין אהבת החברים שלנו, של חברתנו.
(ר' חיים ויטאל, הקדמת האר"י הקדוש ל"שער הכוונות" לאר"י, צפת, המאה ה-16)

מטרות:

- להעלות למודעות המשתתפים את הצורך להרבות אהבה בחברה שלנו.
- לברר עם המשתתפים מדוע "ואהבת לרעך כמוך" הוא כלל גדול ומרכזי.
- לעודד את המשתתפים לקבל על עצמם את הציווי "ואהבת לרעך כמוך" ולהתקדם בו.

עזרים (הקבצים יועלו לאתר מינהל החמ"ד בדף הבית):

עזר לימוד מספר 1א או ב' - כרטיסי מקרים (כל מורה יבחר האם להשתמש ב-1א או ב-11).
עזר לימוד מספר 2 - איברי גוף.

עזר לימוד מספר 3 – לוח משחק סולמות וחבלים.
עזר לימוד מספר 4 – מקרים עבור משחק סולמות וחבלים.
עזר לימוד מספר 5 – דף משימה "ואהבתי" (לצלם כמספר תלמידי הכיתה).
יש להביא קוביית משחק ושני חיילי משחק.

מהלך השיעור:

פתיחה: משחק "הליכת אמן" (בזוגות) (5 דקות)

- הקבוצה מתחלקת לזוגות. בכל זוג מחליטים מיהו "א" ומיהו "ב".
- בהתחלה א' הוא המוביל, ב' הוא המובל. ב' עוצם את עיניו, ו-א' מוביל אותו. על א' לרכוש את אמונו של ב', בכך שהוא ישמור על ב', וידאג ש-ב' לא יתקל בדרכו בחפצים, בילדים או בקירות.
- לאחר דקה וחצי מחליפים. חוזרים על אותו התרגיל למשך דקה וחצי נוספות.
- רב שיח – מתכנסים ומבקשים לשמוע בקצרה מהתלמידים חוויות (2 דקות בלבד):
איך היה? פחדתם? בטחתם בבן הזוג? איך היה להחליף תפקידים? והשאלה החשובה – איך הייתם רוצים (מצפים) מבין הזוג שלכם לשמור עליכם? (לכוון לתשובה: "הייתי מצפה שישמור עלי כמו שהיה רוצה שישמרו עליו, או, כמו שהוא שומר ודואג לעצמו")

שלב א' – איזה עולם... (הצגה במליאה + דיון) (10 דקות)

- נאמר לתלמידים: תארו לעצמכם עולם בו כל אחד דואג אך ורק לעצמו... איך יראה עולם כזה? בואו נציץ ונראה.
- נתחלק לזוגות.
- **אפשרות א':** ניתן לכל זוג פתק ועליו רשומה סיטואציה (מקרה) (עזר מספר 1א). מתחת לסיטואציה רשומות שתי דרכי תגובה לאותו מצב:
א. חושב רק על עצמי ב. חושב גם על הזולת.
כל זוג יציג בקצרה את הסיטואציה שלו עם שני המצבים האפשריים – כשהוא חושב על עצמו או כשהוא חושב גם על הזולת.
- **אפשרות ב':** ניתן לכל זוג פתק ועליו רשומה סיטואציה (מקרה) (עזר מספר 1ב). מתחת לכל מקרה נתונות שתי אפשרויות – חושב על עצמי / חושב על הזולת. כל זוג יבחר בעצמו מה להציג – את המצב החיובי או השלילי. הכיתה תצפה בהצגה ותחליט איזה מצב הזוג הציג.
- נאמר לתלמידים: וודאי שעדיף לחיות בעולם בו כל אחד חושב גם על הזולת ולא רק על עצמו. אבל למה? למה נכון לבחור בחברות הטובה? האם רק בגלל שזה נוח – אני חושב על אחרים אז אחרים יחשבו עלי? או אולי משהו מעבר?
- נקשיב לדברי התלמידים.
- נאמר לתלמידים: בחופש הגדול של שנת תשע"ד, נחטפו ונרצחו שלושה נערים. היו 18 יום בהם חיפשו את הנערים – הם היו נעדרים, ולא ידעו איפה הם והאם הם חיים או מתים. בתקופה זו הייתה בעם תחושה גדולה מאוד של אחדות, של חיבור בין כל חלקי העם על גווניו השונים. היה מין חיבוק גדול משותף, אחדות בעת צרה.

בהלוויה של שלושת הנערים אייל יפרח, גיל-עד שאער ונפתלי פרנקל, אמרו שני אנשי ציבור (הרב דב זינגר, ראש ישיבת "מקור חיים" בה למדו שניים מהנערים, ויאיר לפיד – שהיה אז שר האוצר), שעכשיו המשימה היא לשמר את האחדות הגדולה שהייתה בעם ולקיים את המשפט "הריני מקיים על עצמי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך". האר"י הקדוש נהג לומר משפט זה לפני כל תפילת שחרית. כי התפילה מראה שאנו כולנו גוף אחד, לכן אנו דואגים מאוד אחד לשני.

זזהו בדיוק נושא השיעור שלנו היום – "ואהבת לרעך כמוך". תארו לעצמכם אימא שמסדרת רק את הדברים שלה בבית, אבא שעושה קניות רק לעצמו, אחות גדולה שמבשלת רק לעצמה ואח גדול ששוטף רק את הכלים שלו... לא ניתן היה לחיות בעולם! כל החיים המשותפים שלנו עם בני אדם מושתתים על הכלל הזה של "ואהבת לרעך כמוך". ברור שכל אחד דואג לשני כמיטב יכולתו.

שלב ב': יד לוחצת יד (מליאה) (5 דקות)

- נחלק לכל תלמיד שם של איבר אחד מהגוף (עזר לימוד 2 – מותאם לכיתה של 40 תלמידים, אין חובה להשתמש בכל הכרטיסים). לא נגלה מה אנו מחלקים.
- נשאל: מה המכנה המשותף בין כל המילים הרשומות על הכרטיסים שלכם?
- נשמע תשובות ונאשר שהמכנה המשותף הוא שכולם איברי גוף.
- נדון: האם הלשון תעיז לפגוע בחניכיים? או המרפק יפגע בברכיים? או האוזניים יפגעו בצלעות? וודאי שלא. הרי כל האיברים שייכים למכלול שלם הקרוי "גוף האדם".

אומרת הגמרא בירושלמי (נדריים ט', ד') משל לאיברי הגוף: כתיב "לא תיקום ולא תיטור את בני עמך". היך עבידא? הוה מקטע קופד ומחת סכינא לידוי, תחזור ותמח לדידיה?!

תרגום הירושלמי בלשון הנצי"ב (בפירושו "העמק דבר" לוויקרא י"ט, י'): פירושו שהנקימה בחברו דומה לאדם שמחתך בשר ולא נזרתה היד שאוחזת הסכין והכה בסכינא על ידו השנית. האם תעלה על הדעת לחזור ולהכות את היד החותך ולנקום בה? (ודאי שלא, כיון שהם שייכים לגוף אחד).

- נלמד יחד את המקור בעברית.
- נזמין תלמיד שיציג שהוא חותך סלט ובטעות פוצע את עצמו, והיד שנפצעה מכה בחזרה את היד הפוצעת. כך נקשר את הקטע מהירושלמי ל"ואהבת לרעך כמוך"...
- נחשוב יחד: מה הקשר בין האיברים ובין "ואהבת לרעך כמוך"?
- נקשיב לתלמידים. נכוון לכך שכמו שכל האיברים בגוף דואגים אחד לשני, ויד אחת לא תכה יד שנייה – כך גם עם ישראל מורכב מפרטים רבים (איברים) המרכיבים מכלול אחד גדול הקרוי "עם-ישראל" (הגוף).
- נדגיש: **אנו גוף אחד ולכן האהבה והאכפתיות בין האיברים השונים היא מובנת לגמרי.**

שלב ג': משחק סולמות וחבלים (קבוצות) (10 דקות)

- נשחק את משחק "סולמות וחבלים" (לוח משחק – עזר לימוד 2).
- נסביר את מהלך המשחק:
  - ישנן משבצות שמהן יוצאים גם סולם וגם חבל.
  - כאשר מגיעים למשבצת כזו מרימים פתק.
  - בכל פתק ישנו מקרה (עזר לימוד 3).
  - מקריאים את המקרה בקול ומחליטים: האם זה מקרה של "ואהבת לרעך כמוך" או לא? אם מדובר במקרה של "ואהבת" – עולים בסולם, ואם לא – יורדים בחבל.
  - ישנם גם פתקים ריקים. מי שיוצא לו פתק ריק מתבקש לספר סיפור אישי שלו בו קיים את מצוות "ואהבת לרעך כמוך", ולאחר שיספר – מוזמן לעלות בסולם.
  - מנצח – מי שמגיע ראשון למשבצת עליה המספר 100 (הכוונה מגיע ונשאר. כלומר אם היה על 97 יוצא לו בקובייה 4 – הוא הולך ל- 98, 99, 100 ואז חוזר צעד ל- 99, כי עליו לצעוד ארבעה צעדים ולא ניתן להישאר במקום. אם יוצא לו בקובייה 3 – הוא מנצח).

סיכום: ואהבת - בחיים שלי (עבודה אישית) (7 דקות)

- נאמר לתלמידים: בשיעור למדנו עד כמה חשוב להיות כל המזמן במודעות של "ואהבת לרעך כמוך". כעת ננסה להעביר את זה לחיי היום-יום שלנו.
- נחלק לכל תלמיד דף משימה "ואהבתי" (עזר לימוד 4), ונבקש למלא כמה שיותר דברים בכמה שיותר קטגוריות. לצעירים יותר ניתן לעשות זאת יחד במליאה על הלוח והמנחה יכתוב (במקום דף העבודה).
- ניתן כמה דקות לעבודה (יחידנית או בזוגות) ונעבור בזריזות על הדף.
- נאחל לתלמידים שיזכו לקיים את מה שלמדנו וליצור עולם טוב יותר ונעים יותר.

עזרים:

עזר לימוד מספר וא - כרטיסי מקרים

התלמיד שליך מתקשה בהבנת השיעור.
• חושב גם על אחרים - אשב איתו אחר השיעור ואסביר לו בנחת את מה שלמדנו.
• חושב רק על עצמי - אני לא יכול לעזור לו כי אז לא יהיה לי זמן ללמוד.
התלמיד שליך סובר אחרת ממך - ואתה בטוח שאתה הצודק.
• חושב גם על אחרים - מותר לו לחשוב אחרת ממני, גם אם הוא טועה.
• חושב רק על עצמי - אתווכח איתו ואומר לו שהוא ממש טועה.
התלמיד שליך ביקש ממך להביא לו ספר שמונח לידך.
• חושב גם על אחרים - אביא לו בשמחה, מה הבעיה?
• חושב רק על עצמי - למה הוא מפריע לי ללמוד? שיקום ויביא בעצמו? חצוף.
יש לי חטיף שאני מאוד אוהב.
• חושב גם על אחרים - אכבד ואתן משלי למרות שזה קשה ואני מאוד אוהב את החטיף ורוצה ליהנות ממנו לבד.
• חושב רק על עצמי - לא אכבד אף אחד, זה שלי!
חבר העליב אותי.
• חושב גם על אחרים - אתגבר ולא אעליב אותו חזרה.
• חושב רק על עצמי - אחזיר לו - או במכות או חזרה במילים מעליבות!
אני עומד בתור למכולת ומאחורי איש שממהר.
• חושב גם על אחרים - אוותר לו ואתן לו לעקוף אותי בתור. אני לא ממהר ויכול להמתין עוד דקה.
• חושב רק על עצמי - שימתין בסבלנות! אני הגעתי לפניו ולכן אני קודם.
יש לי כדור חדש.
• חושב גם על אחרים - אשתף חברים ואתן גם להם לשחק וליהנות מהכדור. יותר כיף מאשר לשחק לבד!
• חושב רק על עצמי - לא אתן לאף אחד לגעת - כדי שהכדור לא יתלכלך או יאבד או יתפוצץ.
אני רואה אישה עם סלי קניות עולה במדרגות.
• חושב גם על אחרים - אציע לה עזרה בסחיבת הסלים. וודאי הם כבדים לה ואני צעיר, יש לי כוח לסחוב והגב שלי לא כואב.
• חושב רק על עצמי - אתעלם. אם היא צריכה עזרה - או שתבקש או שהילדים שלה והנכדים שלה יעזרו לה. למה דווקא אני?

אימא נחה בצהרים.

- חושב גם על אחרים – אשמור על השקט, אתחשב באימא ואשמע מוזיקה רק לאחר שהיא תקום.
- חושב רק על עצמי – אתאמן בנגינה או אשים מוזיקה במחשב. ככה אני נרגע אחרי יום בבית הספר וזכותי לחזור הביתה ולדאוג קצת לעצמי.

חבר בא אלי לשחק אחרי הצהרים.

- חושב גם על אחרים – אתן לו לבחור משחק, אגיש לו כיבוד ואתן לו הרגשה שהוא רצוי אצלנו.
- חושב רק על עצמי – לא אתן לי לבחור משחק, אהיה חסר סבלנות כלפיו ולא אכבד אותו בכלום.

חברה שכחה את הקלמר בבית.

- חושב גם על אחרים – אשאל לה עיפרון בשמחה, כדי שיהיה לה איך לכתוב. גם ככה בוודאי היא מרגישה לא נעים...
- חושב רק על עצמי – בעיה שלה, שתלמד להיות יותר אחראית. בכוונה לא אתן לה עיפרון!

נפלה לי פיסת נייר על הרצפה.

- חושב גם על אחרים – ארים מיד, לא יפה להשאיר על הרצפה. גם ככה לתורנים ולמנקה יש מספיק עבודה...
- חושב רק על עצמי – אשאיר אותה שם, בדיוק בשביל זה יש בסוף היום תורנים לכיתה ומנקה.

חבר מבקש עזרה בשיעורי הבית.

- חושב גם על אחרים – אבוא אליו הביתה, אשב איתו בנחת ואסביר. בשביל זה יש חברים!
- חושב רק על עצמי – אני לא פראיר – שיחשוב לבד ויתאמץ, או יבקש עזרה מההורים שלו.

אני רואה חברה בוכה.

- חושב גם על אחרים – אגש אליה ואנסה לנחם אותה, אביא לה טישו, אעזור לה להירגע.
- חושב רק על עצמי – אתעלם. היא לא בוכה בגללי ולכן זה לא קשור אלי.

אני עומד בתור לברזייה בחצר.

- חושב גם על אחרים – אמתין בסבלנות, גם הילד לפני צמא ורוצה לשתות וזה מגיע לו!
- חושב רק על עצמי – אדחוף, אשפריץ מים, אחכה בקוצר רוח – אני צמא!!!

חברה מראה לי ציור שציירה.

- חושב גם על אחרים – אתלהב מהציור, אמצא מה יפה בו, אפרגן לחברה שמראה לי.
- חושב רק על עצמי – אומר שהציור מכוער וחבל על הדפים ועל הזמן שהשקיעה בו.

עזר לימוד מספר 11 - כרטיסי מקרים

התלמיד שליךך מתקשה בהבנת השיעור.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

התלמיד שליךך סובר אחרת ממך - ואתה בטוח שאתה הצודק.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

התלמיד שליךך ביקש ממך להביא לו ספר שמונח לידך.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

יש לי חטיף שאני מאוד אוהב.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

חבר העליב אותי.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

אני עומד בתור למכולת ומאחורי איש שממהר.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

יש לי כדור חדש.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

אני רואה אישה עם סלי קניות עולה במדרגות.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

אימא נחה בצהרים.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

חבר בא אלי לשחק אחרי הצהרים.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

חברה שכחה את הקלמר בבית.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

נפלה לי פיסת נייר על הרצפה.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

חבר מבקש עזרה בשיעורי הבית.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

אני רואה חברה בוכה.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

אני עומד בתור לברזייה בחצר.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

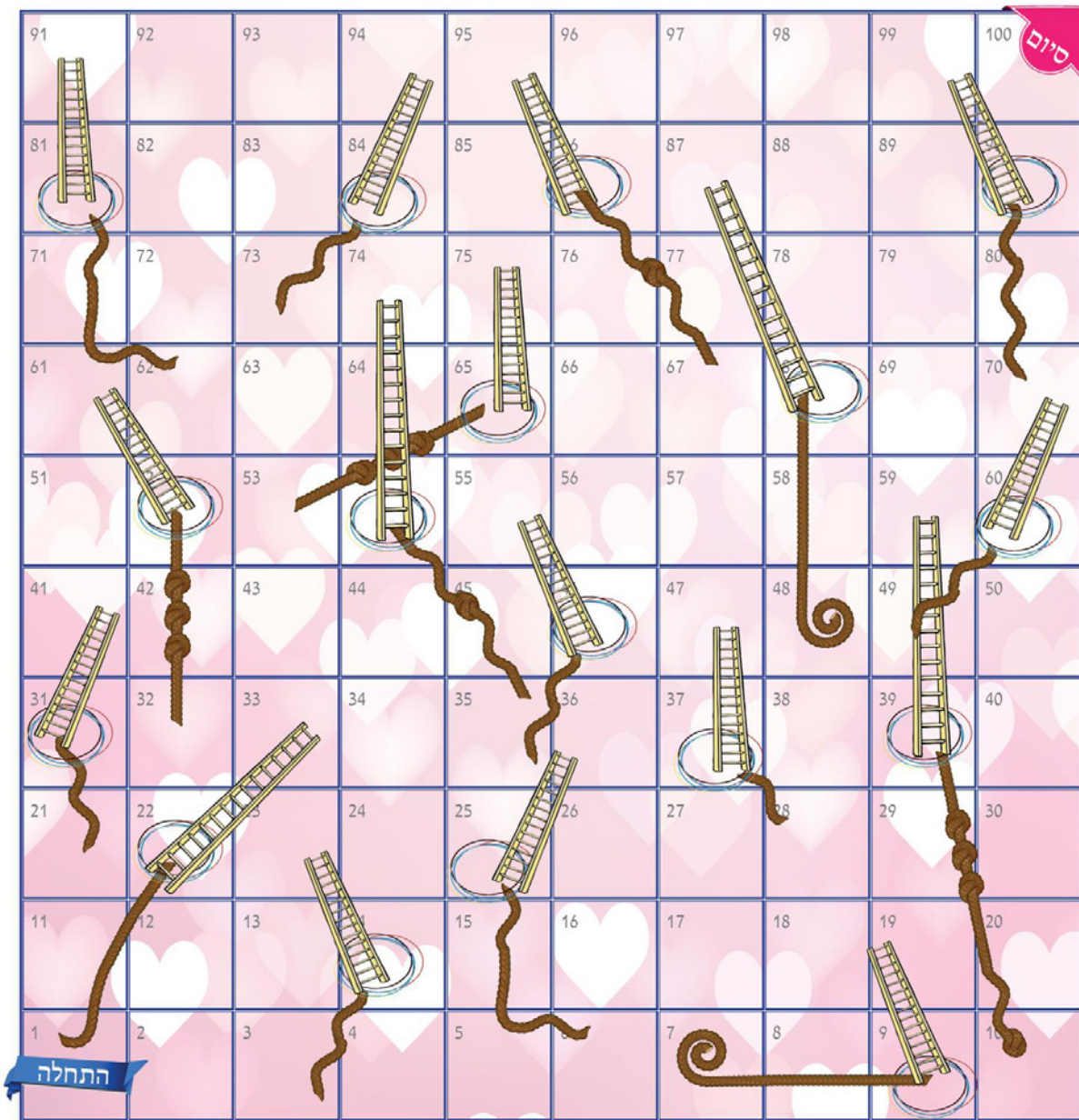
חברה מראה לי ציור שציירה.
חושב גם על אחרים / חושב רק על עצמי

עזר לימוד 2 - איברי גוף

ניתן על כל כרטיסייה להוסיף ציור של איבר הגוף :

כליות	שכמות	גבות
אצבעות רגליים	כתפיים	מצח
לב	מרפקים	ריסים
ריאות	ידיים	עיניים
טחול	אצבעות ידיים	לחיים
כבד	כפות ידיים	אוזניים
צלעות	בטן	שפתיים
מעיים	אגן	לשון
שרירים	עמוד שידרה	אף
עור	ברכיים	שיניים
עצמות	רגליים	סנטר
עצבים	גב	פה
	כפות רגליים	עורף
	קרסוליים	צוואר

עזר לימוד 3 - לוח סולמות וחבלים

עזר לימוד 4 - פתקים למשחק סולמות וחבלים (שימו לב - יש גם

פתקים ריקים)

בבית הספר מתקיים חידון, ורק מתמודד אחד מכל כיתה יכול לעלות לחידון. חברי ואני השגנו מספר נקודות זהה... לבסוף וייתרתי לו.

בהפסקה חבר ואני שיחקנו כדורגל. פתאום הגיע ילד מכיתה אחרת וביקש להצטרף. בפעם הקודמת שצירפנו אותו הקבוצה הפסידה בגללו, הוא משחק ממש גרוע... התלבטנו ובסוף צירפנו אותו!

חברי מתקשה בלימודים וביקש שאחרי הצהרים אלמד איתו למבחן. בפעם הקודמת שלמדנו יחד לקח לו זמן רב להבין ובסוף חלק מהחומר הוא שכח מרוב ההתרגשות והלחץ של המבחן. ידעתי שאם אני לומד איתו זה ייקח לי את כל אחרי הצהרים, אז פשוט אמרתי לו שאני לא יכול הפעם וזהו.

בהפסקה ניגש חבר שרצה את הכדור שלי. באותה הפסקה תכננתי להחליף קלפים ולא לשחק בכדור – אז נתתי לו בשמחה. למה לא?

ליום הולדתי הזמנתי את כל תלמידי הכיתה, חוץ משני תלמידים שממש לא רציתי שיבואו...

היום תלמיד אחד היה חסר כי היה חולה. המורה חיפשה מתנדב שילך לבקר אותו ויביא לו שיעורי בית. אותו תלמיד גר ממש רחוק מהבית שלי וידעתי שאם אלך זה "יגמור" לי את כל זמני הפנוי... התלבטתי ובכל זאת החלטתי ללכת לבקרו.

חבר ביקש ממני ללוות אותו הביתה כי בדרך הלך ראה ליד השביל כלב משוחרר. הסברתי לו שהכלב מן הסתם כבר הלך מזמן, אבל הוא עדיין פחד ורצה ליווי. בשבילי זה קצת מאריך את הדרך, אבל הסכמתי.

בסוף היום נשאר בחניית בית הספר ילד אחד בודד. כנראה פספס את ההסעה. בעיה שלו. עברתי לידו והתעלמתי. כך ילמד לקח בפעם הבאה להזדרז יותר. אין לי זמן לבזבז על ילדים קטנים.

בתחנת האוטובוס חיכינו שלושתנו – אדם עיוור, חבר ואני. רציתי לפטפט עם החבר שלי אבל העיוור כל שנייה שאל אותנו מה מספר האוטובוס שעובר ועוד כל מיני שאלות. למרות שזה קטע לנו את רצף השיחה – ענינו לו בשמחה.

מצאתי עגיל בחצר בית ספר, פרסמתי מודעת השבת אבדה והחזרתי אותו לילדה שאיבדה.

אחרי הצהרים דפק על הדלת שלנו הילד של השכנים. הוא רצה גזר בשביל שאימא תכין ארוחת ערב. סירבתי להביא לו – למה שאתן לו משהו משלי? שילך לשכן אחר. אולי שם.

בהפסקה ראיתי ילד עצוב. ניגשתי אליו, דיברתי איתו ועודדתי אותו עד שראיתי שכבר איננו עצוב.

ראינו מישהו מוזר הולך ברחוב. הצבענו עליו ודיברנו עליו. אימא ביקשה שאלך לפנות את הזבל לפח האשפה השכונתי. צחקי ואמרתי לה: "אני לא עבד שלך!".

ילד מהכיתה הגיע עם משקפיים חדשים וכולם צחקו עליו.

עזר לימוד 5 - דף משימה - "ואהבתי"

עליכם למלא כמה שיותר דברים מעשיים שתוכלו לבצע ולהרבות את "ואהבת לרעך כמוך".

ואהבתי - בשכונה שלי...

ואהבתי - עם החברים שלי

ואהבתי - בכיתה שלי...

ואהבתי - במשפחה שלי...

המינהל הפדגוגי, אגף א' חינוך מיוחד

"יום האחדות" - עקרונות והמלצות להוראת הנושא לתלמידים עם צרכים

מיוחדים

רציונל התכנית

עיקר העיסוק בנושא יום האחדות מכוון ליצירת שיווין, קבלת האחר, סובלנות וקבלת השונות. תחום זה מהווה אתגר אף גדול יותר בקרב תלמידים עם צרכים מיוחדים. ערכת הפעילות החינוכית ליום האחדות" כוללת מגוון פעילויות, שילמדו בכלל מערכת החינוך בתאריך כ"ג בסיוון תשע"ח 6.6.2018. מפגש למידה זה עשוי להציף בקרב תלמידים עם צרכים מיוחדים ובמפגש עימם, היבטים הקשורים בלקויות ובמאפייני האוכלוסייה. עם זאת, בהוראת הנושא גם בקרב תלמידים עם צרכים מיוחדים, ובמפגשים משלבים (חינוך רגיל-חינוך מיוחד), יודגש הנושא בהקשר למטרות היום, ראה:

כמו במגוון תחומי הלימוד, תכנית היום ומטרותיה יהוו בסיס להוראת הנושא בקרב תלמידים עם צרכים מיוחדים. הרציונל, העקרונות הפדגוגיים, התכנים והפעילויות המוצעות בכל אחת מחטיבות הגיל בתכנית הרגילה יהוו בסיס, תוך התאמה לרמת התפקוד של התלמידים והתייחסות מכבדת לגיל הכרונולוגי. בשלב תכנון הוראת הנושא, המורה יבחן התאמות נדרשות ושילוב התלמידים בלמידה ובמגוון הפעילויות עם תלמידים בחינוך הרגיל.

עקרונות ההתאמה שלהלן מתייחסים לתכנית "יום האחדות":

- התייחסות לגיל הכרונולוגי: יישום בהתאם למוצע בתכנית הרגילה לגילאים השונים, תוך התאמה לרמת התפקוד של התלמיד, ובמידת הצורך תוך שימוש בעקרונות/תכנים המוצעים לשכבות גיל אחרות.
  - הוראת הנושא ב"יום האחדות", כפי שיבחר בביה"ס בהתאם לאפשרויות השונות: במסגרת שיעורים כיתתיים, ימים מרוכזים וטקסים. אופן התייחסות לנושא כמתואר להלן: סדנה בכיתה, הפסקה פעילה, לימוד משותף, סדנת תיאטרון, סרט ודיון, פעילות בשילוב תלמידים בביה"ס (במסגרות לחינוך רגיל), יזמת שיתופי פעולה בין בתי ספר לחינוך רגיל לבין בתי ספר לחינוך מיוחד (ראה חוזר מנכ"ל להמשך פירוט על האפשרויות השונות).
  - חיבור להיבטים ערכיים: יצירת קשר בין הערכים הנלמדים בתכניות "הכנה לחיים", "מפתח הלב" ועוד לבין הערכים המגולמים בעקרונות "יום האחדות".
  - התייחסות בהתאם להיבטים הנובעים מהלקות - רגישויות, דגשים, שונות והכרת השונות, קשיים שעולים מתוך השונות, אופן קבלת האחר בסביבה הקרובה, החשיבות בקבלת האחר, האתגרים הטמונים בשיח על הנושא.
- בשל הרגישות שהנושא יכול לעורר מומלץ להיוועץ עם הצוות הייעוצי טיפולי.